

Nemunas

Nr. 20-21
(383-384-
824-825)

2012 m.
gegužės 31-
birželio 13 d.

Kaina 2,50 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Kauko Laiptai

3-8 p.

Proza _____ Ona JAUTAKĖ

Poezija _____ Eugenijus ALIŠANKA
Vytautas STANKUS

Jolanta SEREIKAITĖ

Poezijos pradū kontempliacijos

Gasparas ALEKSA

Bandymas suvokti
džiaugsmą

Gelbékim „žąsinus”!

Ramūnas ČIČELIS

Kolonizuotų tekstų
negalios

Tiltai

9-12 p.

Eugenija ŽAKIENĖ

Jaunieji dirigentai

Antanas ŽEKAS

Vieškelis, dingstantis
debesyse

Gediminas JANKAUSKAS

Kanuose triumfavo
veteranai ir senuviai

www.nemunas.net

9 770 134 3140 07

Poezijos pavasario laureatas Eugenijus Ališanka.

Donato STANKEVIČIAUS
nuotrauka

Poezijos pavasaris 2, 13 p.

Šeši poetiniai éjimai Kaune

Neringa BUTNORIŪTÉ

Prasidėjus šių metų Poezijos pavasariui norėjosi perfrazuoti vieną žinomą Aido Marčėno eilutę: festivalis įsibėgėjo, todėl reikia klausytis eiléraščių. 48-osios tarptautinės poezijos šventės programa šiemet vėl siūlė daug būdų, kaip tai padaryti, ir atrodė tokia plati, kad net priminė mantrinį eiléraštį: 124 viena į kitą panašiai prasidedančios eilutės išdėstytos pagal miestus ir vietas, ilgesni tarpai tarp dienų skirti orui ikvėpti, kad galečiau tą eiléraštį skaityti toliau, kol priartesi prie ažuolo lapų vainiko ant laureato pečių ir uždarymo vakaro datos. Iš renginių sarašo išskiriuoši šešetą eilučių, skirtą Kaunui. Visgi ir toks sutrumpėjęs programinis kūrinys kuoja prasmę: mistiškas žodis *poezijos valanda, popieté, skaitymai, laureatas* tiek intriguoja, tiek skatina likti nejudrumo būsenos – ne visada nusakyta, kas toje valandoje ar popietėje tave pasitiks. Juk poezija – tokia subjektyvi, o kūrėjai, turbūt nesijaučiantys vientisa bendruomenė, staiga susiburia iš įvairių vietų ir nusilenkia pavasario giedrai.

Kaune festivalis kvietė susiburti jaukiose vietose. Pirmoji, gegužės 18-osios stotelė, – skulptoriaus J. Zikaro muziejaus kiemelis ir siubuojančių vyšnių paunksmė. Prabili apie brēstančias vyšnias čia tinka, nes renginys pradėtas nuo Danieliaus Milašausko haiku imitacijų, skaitomų pagal žanro taisyklės. Jo temą pratęsė tarptautinio haiku konkurso laimėtojas Artūras Šilanskas, tiek skaitė savo taiklius kūrinėlius, tiek perkurtus gyvybingus vakaro vedėjo Gvido Latako eiléraščius (priės porą metų Poezijos pavasario proga apie kolegas rašytojus panašiai improvizavo ir Kęstutis Navakas). Popietė priminė šeimyninį pokalbi, kurį trikdinti išterpusiam prašalaičiui atrodė nepadodra: čia per rankas keliavo knygos, buvo dalijami autografai, o Perpetua Dumšienė įtraukė publiką ne vien į leidinio apie Antaną Kalanaviciūnį pristatymą, bet ir į ilgus prisiominimus. Iš balkono išnirusių *sleminio* Linvyno Krivicko performatyviai skaitomas į epopėjas pretenduojanties tekstas sužadino viltį: galbūt poetams sykiais gelmės ir pritrūksta, bet įdomybė, savaiš-

kos savitumo – ne. Ramybės banigė (nes poezija dar gyva) ir skardesni aplodismentai nuvilninį paskaičius jaunajai Gabijai Kalauštei, vakaro viduryje išterpusiem Vaidmantui Elmiškiui ir Viktorui Rudžianskui. Vėstant orui ir vyšnių medžių šešeliams keičiant pavaldus lieka ramu – poezijos aplink yra ir ji visokia.

Gegužės 22-osios stotelė – antrus metus vykstanti „Valanda su poezija“. Šiemet ji buvo skirta susitikti su Donaldu Kajoku. Pradėjės nuo pirmosios knygos eiléraščio, kuriuo prabilo apie poezijos tylių buvimą, poetas palengva, galbūt nesąmoningai eilutes susiejo su naujausios knygos parafraze – kurčio asiliuko pasakėle, sekama bene tūkstančio skaitytojų auditorijai. Puiku, jeigu tiek jų susirinks, o Kauno menininkų namų salė buvo pilna (gal todėl, kad tai ne šiaip poezijos valanda, o valanda su Kajoku, kauniečiams žinoma iš anksto). Iš ilgametės kūrybos lauką auditoriją lydėjo neskubantis, daugelio skaitymų išlavintas poeto balso tempas, paprastumas ir atrinkti il-

Maestro Giedrius Kuprevičius ir poetė Vidmantė Jasukaitytė.

gesni tekstai. Apsidairės nebūtum pagalvojės, kad klausytojai, tie kamérinio pasimatymo dalyviai, nuolankiai priima poeto nešamą mintį, net nuleidę galvas, kartais mandaigai sukikendami, pasiduoda eiléraščių tēkmėi. Jei ne subraškančios kėdės, fotografo blykstės atsikartojantis garsas, nė neįgartum, kad čia ne vien poeto, tarusio žodžius apie žmogų, kuris giedojo apie nieką, būta. Eiléraščių klausymas ir skaitymas įgavo žavingą dykinėjimo formą. Jam pasibaigus ant Meninin-

kų namų laiptų beveik kajokiškai buvo galima tarti: šilta – šilta – šilta.

Savita repeticija poetų balsams pamiklinių gegužės 23-iosios pavakarę tapo kūrėjų stabtelėjimas Juozo Grūšo memorialinio muziejaus kiemelyje. Repeticija, nes eklektikos šiame pasibuvime neišvengta: nuo Petro Venslovo deklamuojamo Maironio „Nuo Birutės kalno“, tradiciškai muzejuje vykstančiuose vakaruose

Nukelta į 13 p.

Poetų Gvido Latako ir Vytauto Stulpino skaitymai prie išskleistos Žemaitijos velavos.

Valanda su Donaldu Kajoko poezija Kauno menininkų namuose.

Poezijos pavasaris. Ar jau laikas dėti riebų pliusą?

Andrius JAKUČIŪNAS

Paskutinį gegužės sekmadienį Vilniuje baigėsi 48-asis Poezijos pavasaris, poetinio žodžio kūrėjus ir gerbejus pakvietęs į daugiau negu 120 renginių. Be abejo, didžioji jų dalis vyko ne Vilniuje, o kai kurie ir ne Lietuvoje (poetai lankė Airijos, Šveicarijos, Kaliningrado lietuvių bendruomenes), todėl bendra išpuođi susidaryti tikrai nelengva (ir turbūt neįmanoma), tačiau tai, kas dėjosi sostinėje, paliko nemenką išpuodį ir, be abejo, įrodė, kiek daug gali laimėti poezijos šventė, kai prie jos prisideda patys kūrėjai – nemažai vakarų surengta būtent jų iniciatyva. Renginių būta kone kiekviena dieną (milžiniškas skirtumas, jei ly-

gintume su ankstesniais kartais), ir nors prie rimties festivalio metu išpratusiems vilniečiams tai galėjo pasirodyti neįprasta, jų aktyvumas leidžia įtarīti, kad mintis organizuoti daugiau renginių sostinėje pasiteisino. Na, salės gal ir nebuvu artipilnės, – vargu ar toks reiškinys šiai laikais apskritai įmanomas, – tačiau lankytojų būta, ir, reikia pasakyti, daugiau, negu tiketasi siūlant festivalio rengėjams naujas idėjas.

Vienas tokių sumanymų (jį galima būtų vertinti kaip rizikingą) – skaitymų ciklas „Duetai+“, kurio tikslas – atskirai pristatyti įdomesnius festivalio svečius sostinės publicai. (Iki šiol vienas bendras svečių vakaras rengiamas Europos parke – į jį vykti, deja, nepasivargina tik patys uoliausiai poezijos mėgėjai; kita vertus, bandymų prijaukinti šiuos skaitymus Rašytojų sąjungos salėje būta, tačiau žiūrovų vis tiek stigdavo). Šiemet vyko du vakarai, kuriuo-

se, dalyvaujant vietiniams poetams, išvertusiems eiles į lietuvių kalbą, savo kūrybą pristatė svečias iš Vengrijos Peteris Kantoras (su Gyciu Norvilu), Vokietijos poetai Michaelis Augustinas ir Suajata Bhatt (su Antanu A. Jonynu). Trečiasis vakaras, tiesa, jau be „Duetų“ etiketės, kuriamė prisistatė ūnėcaras Pedro Lenzas ir ukrainietis Dmytro Lazutkinas, vyko kaip įžanga į laisvuosius skaitymus bare „Bix“. Visuose trijuose renginiuose publicos nestigo, o vokiečio ir indės dueto paklausyti susirinko beveik pilna salė, todėl norėtusi tikėti, kad renginių ciklas ir kitamet nebus užmirštas.

Labai sėkmingu drėčiau vadinti ir kitą pasaulio poezijai skirtą renginį, gegužės 18-ąja vykusį knygynę „Mint Vinetu“. Tiesa, pasaulio poezijai čia atstovavo ne autoriai, o vertėjai: Benediktas Januševičius, Gytis Norvilas, Vytautas Deksnys, Laima Kreivytė. Beje, renginys ne tik

suraukė gausų būrių klausytojų, bet ir davė dingstį rašytojams kuždėtis, kad gal jau laikas, išvertus šiiek geros užsienio poezijos, pradėti mąstyti apie periodinį almanachą.

Visai jaukiai nuteikė pernykščio atidarymo metu išgvendinta, regis, pirmininkui kilusi idėja surengti mirusiesiems skirtą vakarą, juolab kad jo metu išvengta tokiai atvejais beveik privalamos pompastikos – poetai tiesiog skaitytė mirusių kolegų tekstus. Turbūt labai simboliška, kad šiame vakare skambėjo didelio lietuvių literatūros bičiilio, latvių poeto Peterio Bruverio eilės, jas skaitė Vladas Bražiūnas.

Antrus metus vykstantys buvusių ir esamų VU Filologijos fakulteto literatūrų skaitymai „Ant laktos“ (gegužės 17 d.) siemet iš tikrujų vyko K. Donelaicio skaitykloje – nes lijo. Beje, lietus (gal ir Garliavos ižykiai) tikriausiai atbaidė ir vieną kitą klausytoją, nes salėje dar buvo likę šiek

tieki vietas, tačiau nesutrukėdė veikti Domanto Razausko paskolintai garso aparatūrai, na, o dalyviamas – paskaitysti, ką yra paraše. Persistętis, tiesa, nebuvu galima – vėliau vakare reikėjoapti klausytojais Poezijos pavasario laureato Eugenijaus Ališankos renginyje.

Per jaunujų skaitymus kavinėje „Coffee Inn“ neveikė mikrofonas, bet jo, kaip vėliau paaškėjo, nė nereikėjo, nors su mikrofonu skaitovai pavyzdingai elgėsi lyg su veikiančiu. Toks absurdas teatrelis, – žaismingumą dar labiau pabrėžė kavos aparatu ošimas, pūškavimas bei vedėjų Aušros Kaziliūnaitės ir Viktorijos Vosyliūtės sprendimas kvieсти skaitovus burtų keliui, – sukūrė išties gerą atmosferą, o nelabai kokybiški tekstai (tokių čia, be abejo, išgūti pasitaikė) savaip reabilitavosi, jų autoriams nesugebėjus jų perskaityti deramai garsiai.

Nukelta į 13 p.

Autorės asmeninio archyvo
nuotrauka

Ona JAUTAKĖ

Aš būsiu žuvis...

... kitame gyvenime. Jei tik bus tas kitas gyvenimas. Ir jei, kai jis ateis, prisiminsiu: aš būtinai būsiu žuvis kitame gyvenime...

Labai moteriškas užkeikimas. Juk vien moteris it pluši skruzdėlė kas savaitę (kas dieną... kas ryta... - priklauso tik nuo mūsų pačių), ginkluota šluoste (nes Kalašnikovas nieko mums neišrado), šluotele ir siurbliu, kariauja su dulkėmis, ir tai yra taip graudžiai beveiltiška, lyg Viešpaties kova su mūsu nuodėmė į netobulumais... Oje, aš ir pati baigiu apkrusti dulkėmis, pleiskanomis ir visokiomis įelektrintomis kosmo... dalelėmis, - nuo jų, o ne nuo infarkto turėčiau laskyti it pasiutusi voverė ar bent suktis ratu lyg šuo, gaudydamas savo uodegą.

Nesisuku, nedribnoju ristele, sėdžiu ir rašau. Pamažu dulkių. Darausiu sava bažnytinei formulei: dulkė esi ir...

Nepaviriui. Užaugsiu į žuvį. Nebijosiu vandens, apkalbų ir perkūnijos. Gyvensiu savo kadenciją lengva širdimi su trupučiu piktdžiugos kitiems. Nes

... kiekvienas mieliausias mulkis
kada nors pavirs į dulkes...

Motinos debesėlis

Po mano Motinos liko sidabrinis debesėlis, pakilęs iš tos krūtinės pusės, kur plakė širdis. Pakilo, giedant Viešpaties angelą. Paplūkavo ore, kilstelėjo iki palubės ir dingo. Turbūt išskrido į šaltą žiemos naktį su mirksničiom žvaigždėm. I Aukštynės ar kažkur, kur lemta išskristi Motinos debeseliui.

O iš Tėvo liko pragulos, skaudžiai rūdėtos dėmės ant minkštos išdėvėtos naminio lino paklodės. Tai aš, norėdama jį patogiau paguldyti, sužeidžiau permatomai baltą, stingsnantį, beveik mirusį kūną.

Sniego staltiesė, patiesta ant laukų Kalėdoms, iki šiol man primena Motinos debesėlių.

Raudonas klevo lapas – merdėjanti Tėvą.

Kas neš mano mirusiuosius, kai manęs nebebus?

Melage, melage...

Norėčiau tirpstančio sniego nérinių ant baltų astrų!
Gal papaikai?

Tokį norą išpildytų Viešpats nebent mirties patale gulintai. Ir tai – kažin. Kažin, ar verta būtum. Nes kai žydi astrai, nėra to nériniuoto pavasario sniego, meiliai gaivaus lyg motinos ranka ant karščiuojančios vaiko kaktos. Nėra tirpstančio sniego kvapo – lyg dvelktų pelkės spanguolėm, lyg beržo tošimai, lyg juodžemiu...

Tamsraudonės beržų viršūnės plaka vėjuotą dangų. Nuspruda debesiukai – balti, juokingi, kikendami lyg vaikai. Ir vienas paberia sauja snaigiu tisiai į akis. Tieki yra.

Astrai – tavo melagystės, mano senstanti drauge. Iš kur jie kovą, iš kur? Melage, melage... Kas supras, kur neša tave tavo sapnai ir sopejimai: į nužydėjusių astrų laiką ar būsimą laimingą rudenį?

Bet juk viskas įmanoma, sakai. Visai įmanoma...
Melage, melage!

Geležis ir žolė

Vartų rūdys patylom nuruduoją į žolę, kai juos rakinu. Lietuje mieguistai blunka rugsėjo tapytas peizažas: ozekšnio brangakmenių dėžutės ir nesuverti erškėtrozės korallai.

Ruduo bluks ilgai ir taupiai, vis pasilikdamas sau slapčiomis kokį spindulį, pasislėpusi gudobelės vaiseilyje, meilės žvilgsni klevo lapo delne.

Taip ilgai, kad kyšos, žybčios, žérés ir iš po sniego... Lėta rudens mirtis. Lėtas rūdžių pleiskanojimas...

Bet juk kada nors, taip po truputį, po lašą, būsim sudilę, išblukę, išeję visi. Mūsų seniai nebebus, tik virš žolės, sugėruisos vartus ir žingsnius, supypčios metalo ieškiklis.

Ir kažkas turbūt apsidžiaugs, nes yra pasakyta: džiaugiasi, lyg geleželę radęs.

... Rytoj, kai jau būsim žolė, kai mūsų laikas bus pasibaigęs, pašniždék man, rudoji rudens smilgele, A. Maceiną: pašaulis dar neužbaigtas, ir mes kartu su Dievu dalyvaujame jo kuryboje.

Laukinė obelis

Mano vaikas vaišina mane laukinės obels vaisiais. Gražūs lyg uždrausti, gardūs lyg rojaus, o kvepia – kaip keista! – išlyto Aukštyniškio pakrašty užaugę geltoni obuolių dvelkteli ananasaais.

Palaukėj kūpsy didelė laukinė obelis, sako mano vaikas, bet šitie obuoliai, mama, jau paskutiniai.

Kada nors, po daugelio metų, nuveria mintis, tu prisiminsi tą šakotą obelį savo suaugusiuose sapnuose, ir tai liudys tavo vaikystės ilgesį...

Kaip senojo fotografijoje karta sluoksniuoja laikai ir įvykių. Ir mano laukinės obels turėta... Miško laukymėj. Ne žydėjo, o putojo rožinėm putom, tokia graži, tokia išdidi.

Obuoliukai buvo žali ir rūgštūs. Sutraukiantys giminę.

Bet pašalę – įveikiami. Žliugsintys burnoj nuo gardumo.

... Ir visai neprisimenu sodo obuolių skonio. Nors sodo ne mažo būta.

Bimbalo

Bimbalo šiknoje... Mano draugė trinkteli žodžiu kaktom, ir širdy aš žviegteliu iš malonumo: sodru, šiek tiek sūrsteli, lyg ikrui ant ponų stalio...

Bimbalo šiknoje, pakartoja draugė, prilipdydama: glūsttu, ar tai tu dar tom vaikiškom pasakom tiki, – žmogaus gyvenimas ant žemės prasideda ir po žeme baigiasi, ir – viskas; nei velnių, nei angelų, tikėk manim, – sako jis, nes mes sedime prie kaimyno karsto ir aš ką tiki glūšikai ja užkibinau, garsiai pa svarstydamas, kur dabar to žmogaus siela.

Rytoj mes užkasime jo kūną mūsų kaimo kapinėse, už apirusio akmeninio zomato su pakrypusiais seniai mirusiu kalvio kaltais varteliais, po dideliu klevu, ir nebebus vielutėm apraizgytų storastikių akinių, nutils jo meilus kreipintys – žmonelei.

Išeis ir išsineš žodžius, jo lūpom kalbėjusius, jo kojom vaikščiojusius mums ir tarp mūsų...

Bimbalo šiknoje, pakartoja mano vaikiškų išdaigų liudininkė, – ir ji, jei išeis anksčiau, išsineš tą žodžiu jungti – sūroko sodraus skonio, ir niekas jau taip gera man neatsakys į joki glūšią klausimą.

O aš? Kokio žodžio bus gaila po manęs, tiek priplepėjusios?

Tapyba

Nutapiau savo pusšimti metų. Sapnus ir kliedesius, svajones, išplautas lėkštės, išmazgotas grindis, nuravėtus daržus, mylėtus, nekestus, skaudėtus ir skaudinusius, kvailybę ir išmintį. Viską viską, nes kaip galėčiau dar nemirusi pasakyti, kas mano gyvenime buvo svarbu ir kas ne?

Piešiau ir piešiau, spalvos sklidę ir plėtési, drobė buvo didesnė už namo sieną. Niekur nedėsi tokio paveikslø. Niekur nepakabins.

Todėl viską nuvaliau. Tas meiles ir neapykantas. Tuos vis želiančius daržus ir nebūtus pasimatymus.

Ko gero, tapyusi kitą paveikslą. Gražesnį. Išmintingesnį. Be nesvarbybių katinio.

Jei laiko bus. Jei spėsiu.

Tik dabar supratau, kodėl mano Motina po Tėvo mirties sudegino jo jaunystės nuotraukas.

Ji tapė ugnimi, nes po ranka nepasitaikė dažų ir teptukų.

Vabalas ir jūra

Juodas vabalas drégname smėlyje. Aukštielninkas. Kibios kojos spurdžia į visus šonus.

Prikišu šakelę. Išikimba. Apsiverčia. Ir ryžtingai žygioja jūros pusén. Banga apverčia aukštielninką...

Istorija kartoja llyg pasakoje – triskart. Pašelęs atkaklumas – į jūrą, pasitiki bangos, kuri apvers aukštielninką ir paliks – numirti.

Turbūt tai vandens vabalas. Kažkokia jūros dusia, nusprenžiu, ir siunčiu įj toliau, į bangas. Kas bus – tebūnė.

Nes baisiai bijau, kad juodas vabalas neištarą ačiū.

Puodelis arbatos

Iš nužydėjusios pievos anapus tvoros, baltais nužilusios, vėjas atskraidina pūkelį. Prošal nerianti kregždė sukelia vėją, tas vėjas (o gal vėtra?) susuka pūkelį į sūkurį, paskui kilsteli aukštyn ir pradangina dangaus gelmėse. Vos girdima sušlamėjės, nuo aukštostos erškėtrozės atitrūksta rožinis žiedlapis ir nupirkuoja man į plaukus.

Beveik užkludo sparnu laumžirgis – tik spėju pagalvoti: kaip saulėje raibuliuoja jo vaivorykstinių sparnai, – lyg saulės zuikutis šokuotų pro bažnyčios langų vitražą.

Laukinės trešnės viršinėl švilpauja strazdas – juodas, žvilgas, besvoris lyg šešėlis. Kam uoga, o kam giesmė... Skamba, kol neužgroja volungės fleita. Bus lietaus, tvirtinā fleita. Oi, bus...

O debesys lekia be garso dangum. Greiti kaip gyvenimai. Kaip metų laikai spalvoti. Kaip sapnas purūs ir minkšt. Vai-kiški. Cukraus vata.

Ir žiūri į juos vandens leliją, ką tik pražiojusi rausvą žiedo burnytę.

Kas dar?

Na, aš juk tik išgėriau puodelį arbatos...

Bitininkystė

Keistuolis mano tėvas iš kiekvienos kelionės į miestelį išdidžiai parsitempavo kokį geležinkromy iškapsytą bitininkystės įnagi. Tamsi kamarėlė buvo prikabiėta keisčiausią daikčiukų – nematyti ir įdomių. Kad ir dėžutė bičių motinėlei, jei reikėtų ją vežti į kitą bityną: tarsi degtukų deželę, bet nunerta iš blizgančių vielucių, permatoma ir mišlinga, atsidaranti lyg stalciukas... Mano tėvas teturejo du avilius po ažuolu – nė neįsivaizduju, kur jis ruosėsi tą motinę vežti. Bet tik aš žinau pa slaptį: pagauta ir bičių motinėlės deželėje uždaryta musė atrodė klasiškai. O bimbala – beveik taip pat, kaip sodas iš susmaigstytu žemén žydičių blindės šakų.

Tie įrankiai vis dauginosi ir dauginosi, netgi mama juos ėmė priūmti kaip neįsvengiamybę, atsirado net išpūdingo storumo bitininkystės knyga su spalvotais paveikslais... Tik... tyliai išėjo bitės iš avilių po ažuolu. O paskui jas – ir bitininkystės padargai.

O įkandin į dangaus bitynus iškeliao ir tėvas, taip ir nepradėjės tobulai bitininkauti žemėje...

Esu jo įpėdinė: metai bėga, o aš vis dar perku įrankius.

Zenono
BALTRUŠIO
nuotrauka

Eugenijus ALIŠANKA

introdukcija

kuo pradėti
kaip tadeuszui eilute kuri nieko nereiškia
ar auksiniu rankenos bumbulu iš vaikystės
kuris irgi nieko nereiškia
už kurio po šiai dienai laikaus
nepraverdamas durų
o galbūt padėkomis visiems tiems
kurie prisidėjo prie pilnametražio eiléraščio
sukūrimo
asistentams konsultantams sapnų personažams
tamerlano genams tuštybei ir tušumai
kuo pradėti
kad nepasakytm per daug
kad neprastum kantrybės ir nesusikeiktum
geresniojo savo aš akivaizdoje
kad neišėtū šnipštąs iš penkių dešimčių metų
net ir iš vienos dienos
kai griebies už auksinio bumbulo
ir vietoj mea culpa sakai gyvenimas tai aš
ir dar sykį trūkteli duris
kuo pradėti
ar ne sąlygos sakiniu
ar ne bobūnės jeigu
sakydavo pasiūmsiu su savimi jeigu būsi geras
jeigu būsiu
pasiūms

wildspitz

geriau už kalnus gali būti tik kalnai,
kuriuose dar nebuvalai
vladimiras vysockis

kam rūpi tie kilometrai virš jūros lygio
tie metai batų dydis tie skaičiai daugybosi
lentelėj
kalnų matematikos studentas
bandau iškirsti į kalno logiką
visais nagais
daugiau dangaus mažiau deguonies
pilstau iš vieno plaučio į kitą
pridedu atimu dauginu iš ledinio gūsio
ir vis tiek gyvenime lieka nežinomas
lieka klausimas koks neišsipildęs sapnas
nešė į tas akmenų galerijas
nelaikau prakaito širdis ir ta
atsilieka per porą dešimčių metų
ir tik pačioj viršūnėj pasiveja

į kitą pasaulį mes išeinam dalimis
prisiminiau bičiulio žodžius
leisdamas žemyn
jau be kojų
pūslį pagalvėlėm

jaukas

dešimtą ryto užrašyti mintį
kuri dar nepabudo toks noras būti
nekasdieniškai
pasirišti šlipšą auksiniai dryželiai
išeiginiai camel batais išibrist į chaoso purvą
kasdien būti kaip niekad
užmetus meškerę laukti auksinės žuvies
trauktī kraujujančią
ką ji pasakys supléšyta žiauna
ką aš parašysi dešimtos valandos eiléraštyje
traukiantis kabliuką iš savo ryklės
giliai prarijau pagundą gyventi
išvelku pats save į dienos šviesą
pats su savimi kalbuosi
pats savo norus išpildau
štai ir eiléraščis jau į pabaigą
jeigu eiléraščis gali turėti pabaigą
jeigu tai ne jaukas didesnio formato istorijai
gal net visam jonas gyvenimui
banginio tarpdanty

gyvenu abrozdėly

štai paveikslėlis kabo
abrozdėlis sakytu bobūnė
mokė mane kalbėti
tebaigusi dvi klases
poniškų žodžių perėjūnų trupinių
prisirankiojau
iki šiol byra iš kiaurų kišenių
nuotrauka kurioj gyvenu nuo praeito amžiaus
išlipu kasryt pasižmonėti
laikrodži prisuku tą patį mechaninį
irgi iš praeito amžiaus
pamiklinu kojas išvėdinu laikraščius
dulkes nuo veidrodžio nubraukiu
net nepasižiūriu kokios naujienos Jame
svarbiausia tvarka
kad užsukęs kreditorius būtų tikras
gyvena čia dar nepabėgo į užsienius
mokus dar gyvas
gyvas gyvas ir bobūnė gyva tame abrozdėly
ir protėviai tie patys šlēktos
visi gyvi stovi prie tvartelio
ir arklio uodega matos
ir aš pasilypėjės ant vežimo
pozuuoja kaip pasamdytas
dievas mato ne griekas taip stebėilytis
i objektyvą ne veidrodės juk
daug giliau matos net jeigu ir nematai
ne griekas sakytu bobūnė
ne griekas sakau ir aš
gyventi abrozdėly

home sweet home

uzstrigau šiose platumose
kur į keturias lygias dalis gali padalyti
metus ir nebemoki kalėdoms atejus sudėti
rudens likutis vasaros skolos
o kur dar žiemos ir pavasario sumo imtynės
lašininis su kanapiniu

juodo sniego taukais užtaškytos gatvės
kur paslysti ir čiuoži iš vieno mėnesio į kitą
nesilaikydamas kalendoriaus lapelių

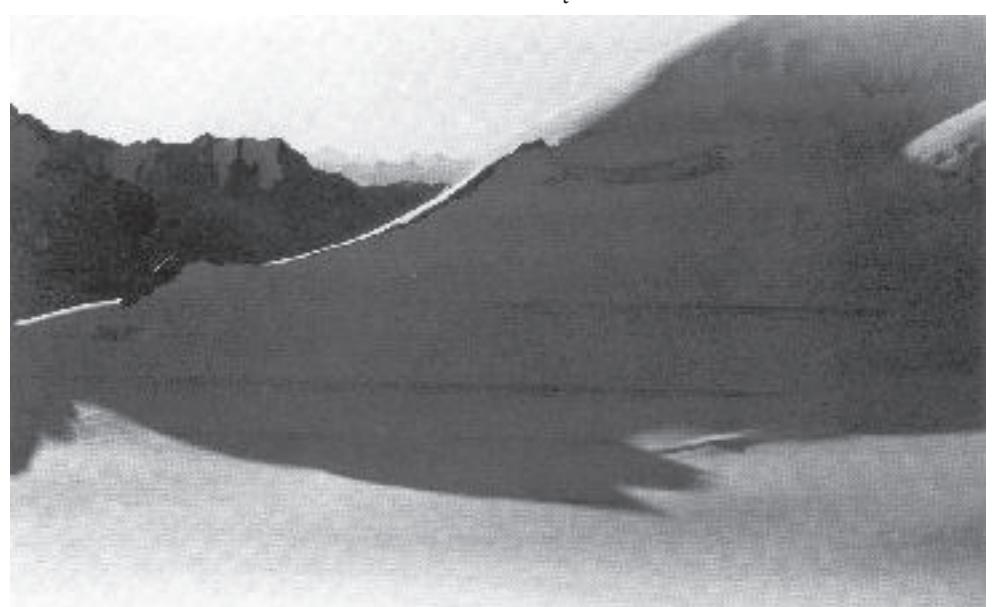
sutartis pagal dangiškuosius standartus

pasilieku sau teisę tylėti
netgi tada kai gomuriniu balsu
skaitau eiléraštį
teisę kalbėti
pro miegus
teisę čiaudėti
kai žydi ievos kai dulkės
kai šienas po galva
pasilieku sau teisę pamiršti sielą bažnyčioj
rūši kavos iš kurios tirščių buriu kasryt
teisę plonai pjaustyti kumpi
storai raikyt duoną
teisę į baimę į tankų vidurvasarį į perkūniją
i namus be žaibolaids
pasilieku sau teisę sekti savizudžiu celanu
ir išlaikytiniu rille
netgi tada kai jų pėdos atšalusios
pasilieku sau teisę rašyti ant sienų
aliejiniais dažais ir vandeniniu laku
kukurūziniu viskiu ir miežiniu alumini
ant sniego
nuliais ir kryžiai
ant savo antkapio

visas kitas perleidžiu
mano knygos leidėjui
už minimalų pragyvenimo lygi
ir po mirties

skiemuo po kablelio

kelintas skiemuo po kablelio
pramuša šarvą
ir užbaigia tylos paliaubas
skaičiuoju iki paskutinio
laiptelius kuriais nešu savo dūstantį kryžių
i kalno viršūnę
skaičiuoju praeivius kapinėse
net ir tuos kurie klaidžioja be tikslo
eiléraščio eilutes kompiuterinio formato
puslapys
skaičiuoju kol išsimušu iš namų
maniau jau pabėgau
nuo didžiujų kalbos kladų nuo skyrybos
ženklių
greitkelyje tarp dviejų žmonių
kur ištinka avarijos tuos
kurie užsižiūri į veidrodėlius
i praeitį į savo vienatvės komas
ir atvirus atminties lūžius
tieki nedaug trūko
iki komerciškai sėkmingesnio scenarijaus
kai žemė skaičiuotų už mane lietaus lašus
litus lapus po šalnų
darbar tik stoviu pajūry
sakyčiau pasaulio pakraštyje jeigu
ne saulėlydis ties horizonto skustuvu
etatinis skaičiuotojas
mėtai akmenis prieš bangas
kelintas akmuo po kablelio
neskėsta

Romualdo AGŪNO nuotrauka

Vytautas STANKUS**keliamieji metai**

- 1.** yra metas akmenis rankioti
ir metas juos mėtyti, ir
metas yra nedaryti nei vieno, nei kito
- 2.** (spalio antra)
- 3.** yra metas miegui, keistiems sapnams,
pavyzdžiu: moteris rugių lauke
gimdo varnas, jos krykščia
- 4.** arba: vyras be veido kopija
i kalvą ir gieda kažką
iš Carmina Burana
- 5.** arba: mergina pilnais plaukais dūzgiančiu
bičiu
- 6.** yra metas nubusti
- 7.** (lapkričio septinta, aštuoniasdešimt ketvirtujų)
- 8.** yra metas nubusti, klausytis,
kaip ji kvėpuoja, beveik nejudėt
pačiam vos kvėpuojant, bijoti pažadint
- 9.** yra metas žiūrėti jai i akis ir šypsotis
- 10.** yra metas žiemos beigi vasaros,
metas persuktį laiką
- 11.** yra metas keliauti
- 12.** (gruodis, tąmet sniego nebuvo)
- 13.** metas yra traukiniams, tarpinėms
stotelėms, kur šalta nakvoti,
viešiesiems tualetams, kur valaisi
dantis rytais ir negali atpažinti
žmogaus, kuris žiūri iš veidrodžio
- 14.** bėgių ašmenys spindi,
skrieja pasaulis pro šalį ir galvoji:
o kur aš važiuoj? o kas
ten manęs laukia?
- 15.** nors ten, iš kur važiuoji, irgi, tiesą pasakius,
nieks ypatingai nelaukia
- 16.** ir viskas susilieja – šaukšteliu
skimbčiojimas arbatoj sutampa
su dundesi bėgių, su dusliu
širdies beldimu, kaimyno
knarkimas įgauna ritmą, melodiką
- 17.** ir pagauni save švilpčiojant fragmentą
dainos iš matyto vaikystėje filmo
- 18.** apie ką jis?
- 19.** (sausio devynioliktą iškrito sniegas)
- 20.** lyg apie draugystę, lyg apie meilę
- 21.** galbūt dar ne metas apie tai kalbėti
- 22.** Galbūt
- 23.** nors ten būta kažko labai
pažistamo, atpažistamo, mano
nebuvo nieko
- 24.** apie ką tas filmas? lyg atsimenu jūrą;
mano sapnuose irgi jūra, tiksliau –
daug vandens. taip spėju, nes
kasryt nubundu kiaurai šlapias
- 25.** kasryt yra metas nubusti
- 26.** (nuo vasario dvidešimt šeštos iki dvidešimt
devintos)
- 27.** ir štai miestas turintis uostą,
laivai baltom burėm, moterys
sukniom baltom, kvepcioniai plaukais
- 28.** ir štai vanduo skalauja man kojas, ir
skliautas dangaus, ir skliautas vandens
yra vienas ir tas pats, ir nebelineka
viršaus nei apačios
- 29.** pasilikti norėčiau, bet
- 30.** kaip aš čia patekau? kur toliau?
- 31.** (kovo mėnesį gimusių prašom išeiti)
- 32.** nubudau: ji paklausė:
ar girdėjai, ką tau kalbėjau?
atsakiau, kad girdėjau, nors
net neįtariau, jি šypsojos
(balandži ji mane paliks)
- 33.** čia labai plonus sienos, viskas
girdisi: kaip laša virtuvėj vanduo,
kaip gretimam kambari dejuojama,
magnetofonas ima velti juostelę, nutraukia
- 34.** „nenukabinkime nosies, gardemarinai,
ar būtų gyvenimas kvailas, ar būtų puikus...“
kaip ten toliau?
- 35.** vienybė burės ir širdies... ne, ne taip
- 36.** (penkiolikta savaitė, pirmadienis)
- 37.** yra širdies linijos, permušimai, ūžesiai,
širdies vamzdžiuose blaškosi juodvarnis
- 38.** iš kur jis ten? kaip pateko?
- 39.** nuo gegužės maždaug mėnesį
teko praleisti ligoninėj, švietė
mane ir skenavo, riau tabletes,
daug miegojau, skaičiau dar daugiau.
pasaulis už lango tėsėsi
- 40.** yra metas klausti, kaip gyvas arba
kuo gyva, kas gi naujo, kaip laikos
šeima, kaip vaikai, ar jau girdėjai
naują t. waitso albumą
- 41.** spalio antrą nešėm
draugo tėvą i kapines,
karsto rankenos slidžios ir
svoris, ir supratimas,
kad šioj déžutėje jo néra,
tik lukštas buvimo
- 42.** vanduo kyla i dangų, srūva
debesų kraujagyslėm
- 43.** nieko nereikia galvoti –
rideni kaulukus ir
arba iškris, arba iškris
- 44.** po penkių keturios, stotyje
prie aštunto vagono buvom
trise, rūkydami laukėm ketvirtą,
kuris taip ir nepasirodė
- 45.** ir viskas klostosi pagal planą,
mergina prie gretimo suolo
nusiauna batus, žiūrim
i tekančią upę ir nieks
pagal planą nevyksta
- 46.** yra metas skaityti
- 47.** (nuo gegužės ketvirtos iki birželio septintos)
- 48.** o jeigu tris dienas neskaitai
jokios knygos – tavo žodžiai
plauks paviršiumi
- 49.** o jeigu veidą atsuksi i saulę –
šešėlis pasiliks tau už nugaras
- 50.** o jeigu sergi jūros liga –
uztenka prisést po medžiu
ir praeis
- 51.** o jeigu ilgai žiūrēsi i ugnį –
tavo sapnai nubals
- 52.** o jeigu ji paprašys:
papasakok savo sapnus, kurių neprisimeni
- 53.** ką jai atsakysi?
- 54.** o jeigu paklaus:
kuo kvepia tavo pagalvė?
- 55.** ką atsakysi tada?
- 56.** o jeigu...
- 57.** (liepos dylikta, po penkių septynios)
- 58.** skrieja pasaulis, o aš lieku vietoj,
visuomet lieku vietoj, stengiuos
beveik nejudėti, kad jos nepažadinčiau
- 59.** kyla i dangų vanduo, užpilda
debesų raumenis
- 60.** ir kvapas, tas kvapas prieš audrą,
ir vėjas medžiuose, iš įtampos
virpa langai, gėlės susigūžia,
tuoj, tuo, tuo, tuo prasidės
- 61.** (nuo rugpjūčio šeštos iki...)
- 62.** ir žaibas nutvilko tinklainę
ir žaibas nutvilko tinklainę
- 63.** -----
- 64.** balandis
- 65.** labai svarbu nejudėti

Poezijos pradų kontempliacijos

Jolanta SEREIKAITĖ

Pernai poetas ir eseistas Alis Balbierius literatūros mylėtojų visuomenėi pristatė iš šešių poezijos knygų sudaryta rinktinę, pavadinimą „Skaidrumos“*. Šios knygos idėja tarsi atsiplindžianti baltame, minimalistiniam vīrselyje su besipuikuojančiu „poetiniu žodžiu obuoliu“. Beje, knyga apipavidalinusi Ula Šimulynaitė teigė šį eileraštį, kaip jai patikus kompozicinių elementų, viršeliui pasirinkusi savo nuožiūra, poetas neturėjęs jokios itakos. Šis grafinį ženkį priemonių eileraštis nėra knygos idėjos moto, galbūt snabždantis apie išrojaus sodo nurėkštą obuoli. Nors, kita vertus, ir tokis simbolis gali byloti apie eilėse pulsuojančią harmoningą žmogaus ir gamtos sambūvio ilgesį. Vis dėlto nebūtina stengtis jį perskaityti, pakanka ižvelgti gražią šriftinę kompoziciją, estetinį ženkį.

Beje, knyga pristatymo vakarą išgirdau, kad kuriems kritikams A. Balbieriaus kūryba atrodė perpildytą abstrakčių vaizdiniu, simbolinių filosofinių kalbos. Vis dėlto drįščiau teigti, kad, vengdamas profaniškos, kasdienei kalbos ir ignoruodamas buitę, besikartoantiems, regis, į kitą lygmenį, į aukštėsnes poetines erdes mus pakylėjantiems žodžiams, kuriuos gal neturintis tokios jautrios poetinės klausos eiliuotojas paversi nusibodusiomis formaliomis klišėmis, A. Balbierius sugebėjo išrojimui, suteikti daugiamatiškumo, taumimo ir gelmės. Pabandykime parašyti ką nors nebanalaus apie poezijoje dažnų paukščio īvaizdį ir pamatyse, kad nėra taip jau paprasta. Kiekvienas meniškiau sužaistų savo asmeninė patirtimi ir iš jos kylančiais autentiškais vaizdiniais, tačiau parversti iškinama lyrika jau ne vienos kartos vartotus žodžius, kone tapusių poezijos bendrine kalba, reiškia talento. A. Balbieriaus kūryboje šie žodžiai tampa daugiaprasmėmis metaforomis ir simboliais, poetas vis kitaip išsako mintį, kažką ir paslepią, ir atskleidžia. Juose slypi ir asmeninė patirtis, ir kolektivinė ar net kultūrinė, kaip pasakyti Carlo Gustavo Jungo pasekėjai, pasamonė. Pavyzdžiu, pažiūrime itin mėgstamus, visuose rinkiniuose besikartojančius poeto vaizdinius kaip mėnulis, mėnesieną, vėjas, sniegas. Toks jautrus gamtos reiškinio suvokimas artimas kinui, o ypač japonų poetikai, kur nepaprastai svarbus kintančio, akimirksnių išgyvenamos gamtos ir žmogaus jauniesių sulyginimas, metų, paros laiko fiksavimas, subtilus harmonijos ar taptumu tarpt vidinio ir išorinio pasaulio išryškinimas. Poetas čia, regis, tarsi koki ploną jausmą sluoksnių sulieja su naftos fenomenu – mėnesienos švytėjimu: „Akū spinduliais / pajamai / didelio mėnesio žiedo / dulkių švelnumą / ant išlenko skruusto“ (p. 61). Jautri, nebanali meilės lyrikos atskleistis, moters skruosto slyginimas su mėnesieną, juk mėnuo – moteriškos, vegetacinių, gimdančių, globojančios gamtos personifikacija. Kitame eileraštyje mėnulio vaizdinius īgauna visai kitokį turinį: „Drožti medj, žydėt, / ir save tarsi žuvį sugaut / drumzlinam vandenį esaties / tarsi jauną mėnulį dangaus“ (p. 79).

Dzenbudizme mėnuo – nu-

svitutios, nuskaidrėjusios, save reflektuojančios sąmonės simbolis, o šiame eileraštyje – lyrinio herojaus kintančios būsenos išprasmės, netvarumo, efemeriskumo, drumzlin-

me vandenye atsiplindinčios, taigi dar nenušvitutios, besibaškančios, bet jau kontempluojančios savo pačios netobulamą esaties īvardijimas. Baltuma, sniegas taip pat dažni žodžiai-kodai, mes galime bandyti įminti, kas po jais slypi, koks išgyvenimas, o gal būties kategorija, pradas. Tačiau poetas tarsi neleidžia subanalinti šių išprastų žodžių, jų prasmė kintanti ir kartu neįmanoma, neišsakoma, slypinti anapus verbalinio suvokimo. Vienuose eileraščiuose sniegas galbūt atspindi tyrumą, nuskaidrėjimą, kūrė terė mūsų peizažo, metų laiko ženklas, o dar kitur simbolizuoją nebučių. Juk balta spalva siejama ir su išnykimu, apsivalymu, sterilumu. Galime ieškoti visokiu prasmui, interpretaciją ir, žinoma, pasiklysti savo loginiuose akligatviuose, bet juk poezija tam tikra prasme yra nepažinimai ir neišsakomai, kiekvienas eileraštis – minties koncentras. Todėl šis īvaizdis, tarsi tapdamas poeto savastimi, jo minčių energija, galėtų nuskambeti ir kaip mišlė-klausimas: „mano sniegas – ne / mano sniegas – ne / mano – niekas“ (p. 293).

Taigi besikartoantys simboliai kitame kontekste īgauna vis naują prasmę ir skambesi, o metafora īvardija visiškai kitą reiškinį ar jausmą. Poetas kaip muzikantas, besinaudojantis ta pačia natū ir gamos sistema, surukuria kaskart kitonišką prasmų lauką. Apskritai A. Balbieriaus poezijai būdingas ypač stiprus ryšys su gamta, visatos ritmai, harmonijos pateškos, gamtos stichijos, pagoniškos jaunesenos atspindžiai. Galima sakyti, vėjo, vandenį draudžiai, debesų lengvuumas, rūkų tąsumas kuria ypatą atmosferą, panardina mus į neissenkančią cikliško laiko tékmę.

A. Balbieriaus poezija nėra tokia lengva ir skaidri, kaip galėtų pasirodyti iš pirmo žvilgsnio, joje slypi ir miesto, civilizacijos pavojaus ženklų, plėtojamos antikos temos. Iš kitos pusės, norėtų paneigtį, kad, tarkime, paukštis šiam poetui téra pakylėtos dvasinės būsenos simbolis – reikia atsiminti, jog šias eiles raše biologas, dirbės žuvinto rezervate ornitologu. Taigi gamtos pasaulis autorui buvo nuolat tyrinėta realybė, o ne vien potinė metafora.

Kaip ir minėta, A. Balbieriaus poezijai būdingas belaikišumas, net iš haiku panašiuose trieliuose, nors poetas šiu kūrinių taip neįvardija, atsiplindžiamas iš žanru būdinga sezono kaita, dabarties akimirksnio fiksavimas. Trumpučiuose poetinės minties blykstelėjimuose aptinkame salygišką, mitologinę laiko apibrėžtį, amžinąjo dabar išgyvenimus. O kartais kaip priešprieša skaidriai harmoninės jaunesnai blyksteli šiek tiek egzaltuotas, elegiskas laiko ir formų sunikis, egzistencinio trapumo regimybė: „Juodos upės yra tavo laikas, kurio nebelieka, / atsigréžk, pažiūrėk – tu

nuo jūs vis dar bėgi“ (p. 83). Istorijos ženklai, įvykiai, perversmai, katastrofai nuojaudos atpažįstamos kai kuriuose proziškesniuose kūriniuose. Juose tarsi nusigręžiamai nuo būties lyriškumo ir lengvumo, šviesios nuotaikos (eil. „Pavasaris Rytu Europoje“), nors ir čia mus gąsdinančios lyjančios rūgštys, apniukusios padangės, revoliucinių ir ekologinių kataklizmų vizijos – vis tas pats sutankėjęs tos pacios poetinės kalbos audiūnas. Autorius nepalielka pasirinktų estetinių principų, tik atsiveriai eilėmis kaip pokyčiams neabejingas pilietis – Žaliųjų judėjimo atstovas, dainuojančios revoliucijos dalyvis, mylantis savo kraštą, jo istoriją, padavimus. Taigi perėjimai nuo šviesios lyrikos iki niūraus pranašavimo ir savirefleksijos – natūrali poetų gyvenimo būdo ir asmenybės tasa, kartu tai etinis apsisprendimas neužmirštai to, kas mums visiems svarbu, kas jaudina, kas galbūt net kelia grėsmę. Savo kūryba A. Balbierius, sakytum, bando priešintis plūstelėjusiam maišiakam vulgariumi, profanacijai, todėl pasirinkdamas išgrynintą poetinę kalbą, gražius īvaizdžius jis lyg ir teigia, kad gėris, grožis gali išgelbėti pasaulį. Šis teigimas nėra naivus, o persmelktas kai kuriuose eileraščiuose įtaisoti slogios nuojaudos. Visgi labiausiai žavi netiketūs slyginimai, metaforos, gebėjimas kaip nora tokio pamatyti: „Girtos sraigės / voliojasi žolėj... / Rasa kaip deginė“ (eil. „Žolės prisiklimo mėnesi“, p. 290).

Poetas gali sujungti tai, kas išties atrodo nesuderinama, ir suruktis estetisko eilių koliažą: „mediniai vienkiemiai nei kriaulkės ošia / ruduo galanda šerkšno kalaviją“ (p. 177).

Atrodytu, neįtikėtinas vienkiemų palyginimas su kriaulkėmis, tačiau kai bandai kažko ieškoti, nors poezijoje greičiausiai nereikia nieko ieškoti ir logiškai aiškinti, pradedant ižvelgti tą namų paňašumą su kriaulkėmis, juk jos – taip pat moliuskų būstai, o tušti, belangių namai, košiamai vėjo, gali ir ošti. Gamtos formas persikelia į civilizaciją, iš tiesų jos – mūsų visos veiklos pagrindas. Taigi ir A. Balbierius poezyje jos yra ištakos, tiesa, skausmingai keiciamios, žalojamos; ekologiniai motyvai kartojasi kaip ir

ankšciau minėtas buvimo gamtoje – tobulos harmonijos ir tikro autentiško gyvenimo erdvėje – supriekinės su civilizacija. Gamtos fenomenams čia net nereikia žmogaus, kai poetas kontempliuoja nors ir personifikuota, bet visiškai savarankiška uolos būti: „tokios ramybės nepasiekie / ir niekad nepasieks ryti vienuolis // pařietės kojas sapnui absoluto / tikta uola pazista šią dydį / bet kartais abejotų žvelgama į ranką“ (p. 184). Gamta nereikia žmonijos kaip ją iprasminančio elemento, kuris ją įgriauja. Netekus archajisko tikėjimo, kai į gamtą žvelgta lyg į dievybę, lieka tik liūdnai konstatuoti jos nusavinimo, atsidūrimo vartotojiskos visuomenės laukė faktą: „tyliai ošia Medeina / pušų viršinėse kur / vienišą sakalo lizdą / supa / motorinių pjuklų amžius“ (p. 104). Visgi amžiniosios harmonijos ilgesys išlieka, ir ne tik baiminantis ekologinių katastrofų, civilizacijos, be saiko gaminančios siušles, vartotojisko pozūrio į viską, net į kultūrą, atsiribojus nuo jos dvasinio, sakralaus turinio. Mums reikalinga gamta, be jos negalėtume egzistuoti, ir tas būties pagrindo suvokimas skleidžiasi poeto kalboje kaip pirminis ir svarbiausias.

Beje, skaitydamas rinktinę gauji puikia progą sugrižti laiku atgal, o į eileraščius pažvelgti kaip į tam tikrą reminiscenciją, taip pat pamatyti poetu kūrybinę transformaciją bei atsinaujinimą, suvokti, kur slypi jo kūrybos esmė, kas jai būdinga. Kaip kinta autorius lyrinė pašaulejauta, kaip lyrinis heroinas išgyvena nesibaigiančią žodinę kelionę po galbūt irgi besikeiciantį, banguojančią kaip kokia prasmų jūra kontekstą. Pirmųjų rinkinių pagrindinis impulsas – atgimstanti Lietuva, išsviadavimas iš sovietijos (to laikotarpio kūrybai būdinė pakylėta, kone euforinė būsena: juk ne vieno poeto eilėse tuomet atispindėjo siekis virsti dainuojančios revoliucijos dainiumi), o vėliau, kitose knygose, tarsi įvyksta atsiškyrimas, pasineriamai į privatesnę egzistenciją, į neišvengiamą būties kitimo ir baigtinumo konstavimą, atsigrežiai į amžiniosius klausimus. Iš estetisko radauskiškos ir netgi pakylėtos brazdžioniškos būsenos, mitologizuotos pašaulio jaunesnos, minios, gamtos ir lyrinų išgyvenimų vienovės baltiškosios pagoniškos erdvės poetas nusileidžia į žemiškesnius apmasytumus, kuriuose regimas šiokis tokis nusivylimas – gal natūralus lyrinio išgyvenimo proceso pasikeitimą, atspindintis iš kūrybos psychologijos dėsnius. Ryškus pasaulėžiūrinis pokytis įvyksta išleidus rinkinį „Tekstai apie viską ir nieką“ (1998), čia nuo skambios, lyriškos poetikos pasukama į prozišką, eseistinį kalbėjimą, filosofinę apmastytumų sintezę. A. Balbierius banduo nusakyti tam tikrus būties ir civilizacijos parametrus.

Nukelta į 8 p.

Abu leidinius sieja panašios te- minės jungtys ir paradoxinė antraščiu metaforika, tarytum priešraujanti sveikai galvosenai, bet pa- jėgi vienodai motyvuoti ir klaidin- gumą, ir teisingumą. Naujają kny- gą sunarsto įvairios apimties ir ne- sikartojančių žanru tekstai – nuo studijinės analizės iki eseistikos.

Rašiau verčiamas vidinės būti- nybės: privilėjau pasakyti ką nors naujo, netikėto ir užpildyti paties paliktas spragas. Todėl čia jau ne tiek žodis žodij vynioja, kiek įvy- kis įvykį veja. Tokia stilistika leidžia mėgautis detektyvinėmis iš- torijomis ir atvirai pasakoti apie ne visada smagius gyvenimo ir kūrybos atvejus.

Norintiesiems sužinoti ką nors įdomaus ši knyga gali praversti, bet užmiršusiesiems juoktis ji vi- siškai netinka. Žinoma, būtų geriau, jei skaitytojas apsiverktų, tačiau tai neįmanoma: išvargtuose mano tekstuose per mažą van- dens...

Mano silpnybė ir stiprumas – re- tos knygos: dar neatsiverstos, bet jau sudegintos, pavogtos, atrastos ir negražintos, per mirtinus pavojus išsaugotas, nuskolintos arti- miausiemis bičiuliaiems.

Esu įpratęs per savo klaidas ie- koti tiesos, ir šito niekas iš manęs neatims. Tokie bandymai ne visa- da pasiseka, bet visuomet pasitei- sina.

Trys asmenys – viena esmė

Trumpėjančių dienų saulėlydy vis labiau išsryškėja mano moralinių rėmėjai – jau amžinai nutilę kritikos išminties profesoriai Juris Lebedys, Vanda Zaborskaitė ir Vytautas Kubilius. Įvairiai gyvenimo tarpsniais jie geraširdiskai skatindavo mane perspektyviai mokslinei veiklai, bet aš sprioda- vausi, nes buvau per daug pripra- tės prie redaktorių funkcijų ir at- kakliai saugojau savo nekalbybę nuo mokslo žmones tykančių politikos kompromisų.

Šiu metų Poezijos pavasario metu įteikta naujai įsteigta Poezijos kritikos premija. Ji atiteko profesoriui Leonui GUDAIČIUI už knygą „Norui klysti“. Ta proga skaitytojams siūlome

Juoktis ar verkti?

Praėjusio šimtmečio pabaigoje suskubau išleisti XX a. lietuvių literatūros, knygynės ir spaudos istorijos etiudų rinkinį „Teisybė daugiaveidė“. Ilgainiui atsirado naujos medžiagos įdomesniems anos epochos įvykiams ir svarbesniems kultūros reiškiniams at- skeisti, todėl neturėjau kitos išeiti, tik parengti biografiško po- kryprio „Norui klysti“.

Kas šioms knygoms bendra ir kuo jos skiriasi?

Zenono BALTRUŠIO nuotrauka

Skaitytojus netrukus pasieks Gasparo ALEKSOS esė rinkinys „Žiogas žvirblį medžiojo: pakraščiu kasdienybė“. Siūlome du kūriniai iš „Kauko laiptų“ leidykloje rengiamos knygos.

Bandymas suvokti džiaugsmą

Savimi užstojtu tave, gyvybės mano žvakale,
savimi pridengiu tave, mano širdies vaisiau,
savimi užtariu ir tuos, kurie baigia perdegti,
užtariu ir tuos, kurie dar laikosi pernoke,
užtariu ir tuos, kurie buvo patycių nušvilti,
užtariu ir tuos, kurie jau išnykę saulėlydžiuose...
Domas Sabanskis

Du mano kaimynai vaikšto sugurę, susikrimtę, rūpesti slėpdami po kasdienybės vargais vargeliais. Vieinas jų - jau perdeges senbernis, kiek vieną rytą vis tą pačią valandą krypuoja su pilnais kibrais į tvartą. Jį maitina dvi ožkos ir pulkelis vištą. Kitas - ligų susuktus, blyškiavezis, nuo deginės melstelėjusius nosies agurku. Jo kieme vakarais žygauja pralakės paršelis. Pirmasis laukia nesulaukia senatvės pensijos, antrasis ją gauna ir išlaiko bedarbį sūnų. Niūroka nuojauta, kad arteja galas, jiems abiem nesenai pasitvirtino: neturėk tiek ar tvarė, darže, sode - pakuoty kolas, juk net ir bananai, tokie tikimamai bedantei burnai, žiauriai parango.

Guodžiu abu bedalius: gal taip ir turi būti, Europa bananų juk neaugina.

Iš dviejų kaimynų istorijas buvau išskirtas, vos grįžęs iš Radviliškio, kur aplankia Domą Sabanskį, poetą, sunkios ligos prikaustyta prie lovoso. Senbernelio ožkos pradėjo taip nykiai bliauti, o viatos kudakuodamas gyrési padėtis kiauši-

nais, kad suskatome ieškoti šeimininko. Miestelio davatka, pravaržiuojama kaimo internetu, paliudojo, jog vyrelis išvakarėse ieškojës dviličio dvasiai atgauti, bet geradario taip ir nesutiktës, tad supykës ir užsirakinës namelyje. Véliau paaikiéjo - miré nesulaukës pensijos. Antrojo kaimyno mano telefonu pradėjo ieškoti kažkokia daktaré iš Kauno klinikų. Pasirodo, seniokas pabégë iš lagoninës - „kad tik sūnui kas neatsitiktų“. Spjové i kraujuojančias stempelë venas, i kepenų ciriozë: vis viena galas cia pat! O sūnus, dël kurio taip tévelio *ardytasi*, gaves iš tévo simtą litų valgiui nupirksti, tris dienas negrižo iš *pritono*.

„Gelbékit! Gelbékit!“ - dusda mas rėkë senukas apipeliuijusiams sienos, sugedusiam šaldytuvui ir pravimams lauko durims.

Sūnus po linksmbyliu grijo tuščiomis kišenémis. Jo sugéroval, kaimo bedarbiai, rankas trynë. Nujauti: greitai bus šermenys, visi vél gaus dykai pavalgyti ir išgerti. Juk kam nors pasimirus, visados atsiranda protingesnių giminaicių, kurie su globia velionio turta ir iškelia žéluonas vaišes. Laidotuvës šių dienų kaime - smagis kasdienybës pravaistë, netgi, sakyciau, didi šventë, priežastis išsinerti iš kasdienių apskurusių apdarų, išsitraukti iš spinëty „vizitinius“ labdaros rùbelius, pasimeti prie atvykusių giminaiti, buvusių moksladaugų ar jaunystës išdai gų bendrininką ir vél pasijusti žmogumi.

Vis rečiau kaimo žmonës patenkinti gyvenimu. Gal todël ir stengiasi pažainčianti kasdienybë kad ir

Nomenklatūrininkas visuomet

tokia menka pramoga kaip laidotuvës. Matyt, čia ir glüdi paslaapticino *perpetuum mobile* veikimo koduté, verčianti nuolatos grumtis netik dël vietas po saule, bet ir dël duonos kaipni, dël šlakelio velnio lašų.

Ligiai kaip ir mano kaimynai retsykiaisiai atsiðiustu: jau dvidešimt metų *LAISVÈS*... Deja, laisvës dar ne viskas. Reikia TAIKOS. O taika, kaip pasakyti disidentë vienuolë Nijolë Sadūnaitë, *pradës viešpatauti tuo met, kai šalyje įsigalës teisingumas*.

Kalbu ne apie taiką tarp salių ar tautų, o apie taiką valstybę, apie taiką tarp darbdavio ir darbininko, apie taiką šeimoje, giminėje, pagaliau apie taiką žmoguje. Negaliu užmiršti Domo Sabanskio žodžių: „Didžiausia kankyné, kai neišdrjuu niekduari pasakyti teisybës iš akis. Paskui nemieg naftinis ir kankinuojs.“

Šiandien bent kiek akis prasimkapti šmogus suvokia, kad valstybëje ir vél įsigalëjo nomenklatura. Nomenklatūrinis maštymas menkai kuo tesisikiria nuo imperinio.

„Laisvë - daugiaireiksmis žodis: vienai jų suprantina venaip, kitas kitaip, bet néra jokio skirtumo, koi ta laisvë įgyjama. Laisvei iškovoti reikia galybës žmonių, tačiau, kai ji iškovota, patikimiausia su augeliu ne sidilijant ją sau pasilaikyti. (...) Galius tarsi pasakyti, kad tauta, tikinti viskuo, kas jai sakoma, yra tarsi ietimis pro vartus varoma jaučių banda, arba avių banda, bidzenanti paskui aviną nesvarstydam, kur tas avinas veda.“ Taip rašo suomis Mika Waltari romanė „Sinuhë egyptietis“.

Nomenklatūrininkas visuomet

manosi esas ietus, kurios smailgalys geriausiai žino krypti.

Nejau mums prireiks dar vienos revoliucijos, kaip saké neprapažinantis ir visų užmirštas poetas Domas Sabanskis, kad sulaaužytume ietj ir paskerstume aviną, juk dainuoti jau nebemokame. Posovietinis džiaugsmas *kiek rovę, neišrovė virtuo bebalusiu vaukčiojimui*.

Domas nesenai palaidojo žmoną ir pats sunelialaus susirgo, dabar jam reikia amputuoti abi kojas, nes vienos pėda gangrenuoja, kitos klubas pūva. Anksciau galėjës per vargus bent po kambarį pašliauzoti, šešerių metus slaugës po insulto paralyziuotą savo moterį, dabar pats populius prispaustas atgulé ant patalo. Iš lagoninës Domos išmetë, nes gydyti tokį beviltiską lagonį stacionare esą nepriklauso. Belieka klausytis ir stebétis gydytojų žiaurumu. Tačiau Domas neverkia ir nedejuoja, nekeikia nei Dievo, nei valstybës, neieško taurelës sielos skausmuo užgesinti, tikta... nebesišypso. Jis žino, kad dabar jau visa jo gyvenimo teisybë - du metrai žemës Radviliškio kapinėse.

Paskutinë Domo viltis - šalia besiskantį geraširdę moteriškë. Jokia žmona ar sesuo, jokia medicikė ar socialinė darbuotoja. Visiškai svetima moteris. Ji Domui - tarsi motina, išnijusi šeštą dešimtį bebaigianti vyriški, kur jų reikia pamaitinti, kasdien nunešti į vonių, išplauti žaizdas, dieñą nakti kas dvi valandas aperversti lovoje.

Pasiarkojamas Domo slaugytos gerumas visą savaitę man buvo savotiškas priešnuodis, gelbstintis nuo piko reagavimo į kvailoką akciją, kuria Berlyne surengë lietuvių - jis viesai gimdë meno galerijoje. Gimdyvę, kaip pranešë žiniasklai-

da, nejautė nei baimës, nei gédos. Ką jūs?! Tai tik „meniškas“ iššukis kaip visuomenė!

O gal, protestuodami prieš politikų bejégystę, netrukus ir Lietuvos Seimo galeras paversime didèle giminė? Tapume europietiškai meniška tauta, kasdienybëje iteisinius Fluxus.

Dar po savaitës iš Radviliškio atskiejo žinia: Domui visai blogai. Po nemenalų „derybų“ su naujujų laikų liekariais vis dėlto pavykė žmogų paguldyti į lagoninę. Bet netrukus Viešpats pasigailėjo Domo Sabanskio, pasiémė jį. Tačiau jo eileraštis neduoda ramybës:

...užtariu ir tuos, kurie gyvena nuolatinéje kančioje, ilgesyje, sopuluose, nesekmëse, užtariu ir tuos, kurie žino, ką reiškia bijoti savo baimës, prabudimo, mažiausio judeslio, kurio vertė lygi ir laimes kristolui, ir prakeikimui, ir nesutramdomam džiaugsmui, kuriuo lyg apsiaustu apglébtum bet kurią gyvybës žvakelę, kiekvieną krauju rožę...

Vieną rytą mirties rožę pražydo ir ant senojo, blyškiavezis mano kaimyno lüpę, o prasigéręs keturias dešimtmetis, vinenturtis jo sūnus, likes namuose tik su perkarsiu šunimi, dar keletą metų slankiojo miestelio gatelėmis, kol galiasiai užgeso *pritone*. Šuo tuščiame kieme savitai gedėjo šeimininkų. Jis protestavo ir neédé geradarų atnešto maisto, tik pūtēsi iš bado, išgesingai staugdavo naktimis, kol vieną pripetę pasirodë šungaudžiai.

užuolaidą - pro alyvų krūmus skverbiastis blaesus šešelis. Ir ne vienas. Du? Trys?

Bet aš juk neužmušiau Žasino! Juk aiškiai mačiau: nuslinko seilėdamasis namo. Ko nerimauji? Tokių kaip Žasinas Lietuvoje bus gal ketvirtis milijono?

Parodijuodamas lenkų rašytoją Witoldą Gombrowiczių, ištarai: *Man nusibodo dejuojantys lietuvių!*

Isiklausa į žodžių prasmę. Ir pradedu juoktis.

Kokia nors buvusi Marytë ar Janė, o dabar jau Meré arba Džeine, pasitrankiusi po Jungtines Valstijas, pasakyti: „Man, tsakant ške, kelia juoką toks didelis gailesčio kiecis! Mes Amerike visada turime kisenę kelis dolerius vargšams.“

Rytais prabudęs jau laukiu, gal Žasinas vél pasibels į langą.

siogine prasme: Maironis - lietuvių tautos poetas; joje ne tik susipina, bet ir susilieja kūrybos subjektas (poetas) su kūrybos adresatu (lietuviškai kalbančiai tauta). Šią išvadą tikrinausiu kituose renčiuose ir paskelbiau knygoje „Norui klysti“ retoriškai pridurdamas: „Tokią poetų Lietuvoje yra vienetai. Maironis - pirmasis.“

Ak, ta retoriika!..

Dabar šis skubotas prieduras man atrodo banalus, netikslus ir nepamatuotas. Kodėl?

Maironis yra vienintelis ypatingiausios epochos - Lietuvos prisikėlimo - ir jo kūrybinio išrasminimo simbolis. Savo poezijoje jis labiausiai padėjo telktis lietuviškai visuomenei ir kurtis nepriklausomai valstybei. Maironio vieta jau seniai užimta, ir joks naujesnių laikų genijus negali į ją pretenduoti.

Gelbékim „žasinus“!

Apie penktą valandą ryto pažadino durų skambutis - stulbinamai ikyrus ir gronus. Tarpduryje - miestelio valkata, Žasiniu pravardžiuojamas. Alkūne braukdamas troškulių prakaita nuo iðkaitusios kaktos, mikcidamas ir taškydamas seiles, garsiai sugageno. Prašė lašelio.

Neduošiu, - sumečiau mintyse, - iþpas, tai ir iðs i akis kiekvieną rytą.

- Neturiu, - pasakiau garsiai ir dar priduriai, - dovanok!

Melavau prieš savo valia. Iš baimës? Ką žinai, kas tokiemis i galvà, gali šauti? Bandžiau užtrenkti duris priešais pat valkateles nosi. Girgžtelėjo vyriai ir durys atsitrenkë į tarpduryje iðstrigu-

sią Žasino koja, apautą geltonu pusbačiu. Pro plys̄i vis dar žvelgë maldaudjančios akys, o pamélé pirštai tarsi gyvačiukai virpëj baldami iš nevilties. Jis bandé išveržti į vidū.

Aš buvau stipresnis, tad stumtelėjau vargšelj, ir Žasinas nugarmėjō i ryto priebrandos duobę anapus namų slenkšcio. Piktai užtrenkiau duris. Viskas. Nutraukiau skambučio laidą.

Už durų kažkas inkstè. Pirmoji mintis: Žasinas krito aukštielininkas - pakušiu į akmenį! - ir dabar gaudo paskutinį kvapą.

Lig katinas priselinu prie durų, spragtelio spynos sukušt - šalia paramo tiso tas bjaurybė, seilių bur-

ratiuros mokslo esmę ir prasme. Dëstytoja aiškiai protegavo euronius kriterijus.

Tai buvo neabejotinai aukščiausio teorinio lygmens mokykla, kurią papildė savarankiška dalyvių praktika. Ieškant pasirinktos temoms naujos medžiagos, atsirado galimybë su rektorato leidimu praverti didžiųjų Vilniaus bibliotekų duris. Penki iš mūsų pasirinkome rašyti apie Maironių diplominius darbus ir juos sekmingai apgynëme, tačiau ne susuteikës suvotinio džiaugsmo: dël nesiderinancijų su sovietine sistema pažiūrų mylimiausiai lituanistikos dëstytoja buvo pašalinkta iš universitetos ir tik dėl platus humanitarinio akiračio surado filologinių darbų kitur.

Po daugelio metų paprašiau jau profesorës V. Zaborskaitës vadovauti pradëtai rašyti kandidatinei (dabar - daktaro) disertacijai. Profesorë pernelyg pasitikėjo manimi: pamoké išvengti biu-

rus pro lüpų kampą pučia. Miršta! Prišoku prie nelaimėlio - baimës ne kvaþo! - dar gyvas, šneka, praso ko nors stipresnio. Iþbégau į kambarių ir po minutės aš vél šalia Žasino, jau švelniomis, jau gailesdingojo samariečio rankomis pilu į prasižiousią burną „Sobieski“ likučius.

Aprimusio klausiu:

- Tu anq savaitę telefoną iš mūsų verandas pavogei?

- Ne. Ne. Nevogiau.

- Nemeluok! Ir cigaretës vagi, ir būtū gerai, kad telefoną grąžintum, - neatstoju.

- Negaliu. Jau nebegaliu. Tų telefonų sūnus iš manęs atémė, - murma. - O cigaretë tik vieną pasiskolinau. Tik viena...

- Kam meluoji?

- Nemeluoju, garbës žodis! Telefoną radau ant kelio pamesta.

rokatinės kontrolės, nesikišo į nuolat mano pertvarkomus tekstu. Per įdomiausius pokalbius neturėjome kada galintis į mokslines problemas. Ir tiktais man su maniusi ginti darbą profesorë paleiūle pakeisti kelias jo vietas. Dizertacijoje stengiausiai maksimaliai apriboti ideologinius reiklavimus, svetimus tautinei savinomei ir kultūros palikimui. Ne paprasta mokslininkës ir pedagoës įtaiga mane apsaugojo nuo klampiausiai sovietinës propagandos pelkių, todël véliau neprireiké deginti jokio straipsnio nei knygos.

Vienintelis Maironis

Analizuodamas Lietuvos poetų palikimą, atsigréžiau į literatūros klasikus Maironių, Jurgi Baltrušaiti, Salomėją Néri, Bernardą Brazdžionį, Intos tremtinį ir Vakarų Lietuvos partizanų eileraščius.

Prieš dešimt metų, 2002-ai-

- Nešdinkis! - prakošiu pro sukaustus dantis.

Žasinas nerangiai pakilo nuo žemës ir pralemeno:

- Gal padovanok tą butelį, juk dar liko keli lašai.

Y-ha-ha! Giliai giliai širdyje nužiengé pykčio arklys, nors, žiūrėdamas į vos vos slenkantį Žasiną, kilnojantį sunkius labdaros pusbačius, pučiantį tai iš vienos, tai iš antros šnervės gailių snargli, o gal džiaugsmo ašaras iš vis taikant užlipti ant priebrandoje dunksančių, gražiai suželusių bijūnų, pajautau gailestę.

Dieną visi darbai krito iš rankų, o nakti vél prisiminiau Žasiną. Norėjau nueiti ir žviltelti pro jo lūšnos langą: ar dar gyvas? Bet lauke taip tamsu, kur čia eisi?

Vis dėlto praskleidžiu namų

</

Kolonizuotų tekstų negalios

Ramūnas ČIČELIS

I

Šioje balandžio mėnesio Lietuvos kultūrinės spaudos apžvalgoje nera site dviejų dalykų: aptariam straipsnių pavadinimų ir autorų pavadžių bei priešingos nuomonės. Kritika *ad hominem* žemina ir dažnai yra vulgarė. Norint atskleisti nelaisvę, taigi kolonizuotą, rašinių negalias, būtų ne padarų kalbėti apie jų autorius. Svarbios tendencijos, o ne tarpusavio trintis mažoje rašytoju bendruomenėje – kas norės, atpažins kritiką savo atžvilgiu ir taip laisvę. Kiti manys, kad pa rašiau ne apie jų straipsnius. Jie iš dailes bus teisūs – kolonizuoti ir bent kiek laisvesnių tekstu santiros balandžiu buvo aplygis. Toliau kalbu tik apie „neigalius“ tekstus, todėl sudedu gana liūdną ir vienpusę apžvelgiamu straipsnių mozaiką.

II

Neįmanoma nepastebėti, kad mūsų kultūrinė spauda ryškiai orientuojasi į Maironio gimimo metinių progą. Visgi kritinio santiukio su minetu klasiku nerasisime nė kvapo – dominuoja panegirikos ir etiketės, siekičios nesenus sovietų laikus. Stinga aiškuas ir argumentuoto žodžio apie tai, kas paseno, o kas tebéra gyva ir aktualu. Skaitant eseistinius rašinius apie Maironių, atrodo, kad visas socialinis ir kultūrinis kontekstas per pastaruosius šimtų metų visiškai netiko. Klasikas, lyg stendo portretas, tiesiog perkeliamas į dabartį, nesijiamant jokių vertinimo permainų. Laibai ryškūs mūsų noras tebebuoti formuojamiems, todėl atsiuoduti Maironiui yra taip saldu ir gera. Apie sąmoningos savikūros galimybę beveik niekas nekalba. Rašytojai lyg kurmiai neria šimtų metų atgal ir įsikuria praeityje, nes vienu sakiniu atmesti dabartinę vartojimo visuomenę daug lengviau, nei perprasti, kur, kaip ir kodėl gyvename šiandien ir kuo mums gali padėti literatūros istorija. Bemaž visos tarimai naujos ižvalgos šia tema kreipiamos ne pagal tikrovę, o pagal rašančiojo nuostatas: nesukama galvos, ar Maironis gali mums padėti suprasti kitą – reikia suprasti tik save, to pakanka. Tekstai virsta pačiai sau pakankama autoreferencija. Tai – sovietinio mąstymo ir gyvenimo būdo reliktas: tada ne reikėjo galvoti apie kolegą, bendruomenę – daugelius buvo panirę į siaurą privatizmą. Visai nenuostabu, kad siandien rašytojas, prisidengdamas populiariomis Rytų religijomis ir paaulėžiūromis, nesirūpina bendruoju gėriu.

Esant tokiam save ižoliavimui, labai patogu tarti, kad tikrai žinai, kas yra tikroji tresa. Šito tikėjimo sugriauti niekas negali, nes kiti tiesiog neprisileidžiami. Rašytojas tampa „ištumtuoj“, „paniekintuoj“. Deja, dažnai pats del to yra kaltas. Ir visgi tai patogu, nors labai ribota ir neretai fanatiska. Kita vertus, gal ir gerai, kad tokas visažinis yra izoliuotas ar izoliavęs, nes, kaip rodo esė tekstai balandžio mėnesio spaudoje, rašytojai visai neprieštarauti, jei į jų „vieninteli tiesos kelią“ būtų vedama prieverta.

Tokiouose kolonizuotuose tekstuose labai gausu vidinių prieštaravimų, kuriuos autorai, garbę jiems, pabaigoje išspindėja ir nekonfliktiškai išsprendžia. Deja, tikrovė dėl to nepranda savo prieštaringumo.

Viena didžiausių prieprieseių, kurias attrauda rašytojai, yra grožio ir socialumo kontrastas. Besąlygiškai tikima beveik nuo visko izoliuote grožio vertė. Neretai remiamasi net anti-krikščioniškais argumentais. Grožio ieškoma Maironio ir kitų klasiku veidose, prietėjant prie XIX a. kriminalistikos teorijos, kurios pagrindinė prieblaida buvo ta, jog žmogžudų gali-

ma atpažinti pagal veido bruožus. Vėlesni tyrinėjimai tokį postulatą paneigė, tačiau tai netrukdo mūsų autoriams tikėti, kad, norėdamas būti žmogiškas, privilai būti gražus ir taisyklingu veido bruožus.

Viena būdingiausių ir ryškiausių posovietinio žmogaus reakcijų į aplinką yra antisocialumas. Rašytojai vis panašesni į estetus, užsidariusius grožio pilyse. Viename iš kultūrinių leidinių nuolat, ne tik balandžio mėnesių, gausiai virkaujama dėl to, kad šiu laikų Lietuvoje niekam nereikia literatūros. Tiesa yra kitoka: tai rašytojams jau antrą dešimtmétį nereikia vi suomenės.

Mairiono gimimo metinės atveria ypač didelį mūsų gyvenimo skaudulį: apie klasiką kalbama vartojant sovietinę retorišką. Herojai per kelis dešimtmecius pakito, o vertinimų kryptys ir pagarbos ritualai – tie patys.

Teisus buvo filosofas Romualdas Ozolas, prieš septynerius metus viename interviu pasakės: Nepriklausomybės laikotarpio lietuvių literatūros knygų knyga dar neparašyta. Sovietmečiu tokis kūrėjinas, R. Ozo nuomone, buvo Bronius Radzevičius „Priešaušrio vieškeliai“. Pridurčiau, kad antisovietinė to laiko knygų knyga buvo Ričardo Gavelio „Vilniaus pokeris“. Kada subrės naujas rašytojas-konstruktorių, pajusiantis mūsų negalią, kilusias iš praeities? Kada nustatysisme naują santykį su Maironiu, kuri čia traktuoju kaip mūsų literatūros ir kultūros istorijos simbolį?

III

Balandžio mėnesio spaudoje publikuoti prozos kūriniai byloja, kad ši literatūros rūšis virto televizoriaus ekranu, kuriame rodomas moralinis nuosmukis ir primityvi paleistuvystė. Gal siekiama atkreipti skaitytojų dėmesį į šias problemas, bet nejaugia ne-pakanka įvairiausiai televizijos kanalu žinių, kriminalinių apžvalgų? Eti nės rašytojų pozicijos ir normos teigimas primena Maironio laikus – XIX a. didaktų rašinius. Aišku, sążinės tiesos yra amžinios, bet dėl pasenusių meninio pasaulėvaizdžio kūrimo principų tiesiog tampa nepriemtinios skaičytojui, nes atsiuoda naftalinu.

Akivaizdu, kad prozininkai tekstuose nevengia akcentuoti subtilaus savo žodžio ir sakinio meistriškumo. Apsakymuose nevyksta nei vidinis, nei išorinis veiksma, žodis vartoja mas tik dėl žodžio, veiksmas yra pati kalba, todėl tai prima rafinuotą rašytojų mėgavimą savo literatūriniais gebėjimais. Meninis tekstas nedaro skaitytojui jokio užtektinio poveikio – perskaipai, pasigroži ir pamiršti.

Knieti retoriškai klausti: kas šiandien yra lietuvių literatūros avangardas? Kas nebijo stoti į pirmąjį gretas ir rizikuoti? Daugelis tik tryptičia vijoje ir tiražuoja save. Tie, kuriems nerūpi pelnas, vis dar įsitikurę idiliškame XX a. vidurio Lietuvos kaimelyje. Rašytojui čia geriausia, saugiausia, randamos egzistencinės atramos. Pamiršama, kad nemaža dalis skaitytojų per neilgą gyvenimą nera net matę žagres. Posovietiniai autorai yra egzodo kūrėjai tuo požiūriu, kad pasinkę vidinę emigraciją. Mūsų išeivijai kartais priekeista išsikaitojama, kad ne visi žinojo, kas vyksta sovietinėje Lietuvoje, kad buvo „uzsikonseruavę“ nuo 1940-ųjų. Nepriklausomybės laikų pats į save emigravęs rašytojas vis dar gyvena jaunystės prisiminimais ir rašo apskrymus apie jaunimą, kuriu šiandienos jauni žmonės tikriausiai neskaitytu.

Pasaulio literatūroje gausu prozinių, tvirtinančių, jog norint parašyti gerą kūrinių reikia pažinti gyvenimą. Lietuvių autoriams rašymas atstoja gyvenimą – pakanka medžiagos iš praeities: jie ilgokai gyveno, o dabar jau tik rašo. Taigi sovietinis dvelksmas tikrai nestebina. Kolonizuoto teksto autorui nereikia kitų žmonių, jis gali rašyti apie daiktus, gailėtis, atsipašinėti jų. Turiu ir aš atsipašyti ir gailėtis, kad šių autorų

vaikystės reminiscencijos yra jau daug kartu skaitytos. Panašu, kad šiai metais dėl Maironio jubiliejaus atsigrežimų į vaikystę ir prieiti tik gausės. Proza tampa atsiminimais, kurie mažai skiriasi vieni nuo kitų.

IV

Poezijos reikalai dar prastesni. Emigracijos ir alkoholizmo problema-tika prozoje dar gali būti pateisinama, tačiau eileraštis apie emigraciją skamba kaip kalambūras.

Šiai laikais poezija jau ne „sukalamā“, o tik veblenama arba išrekia-ma. Šizofreniškai trūksta poetinio vaizdo vientisu, fragmentiškumas tapo mada. Viename interviu Vladas Braziūnas kalbėjo apie tai, kad eileraštis yra savarankiškas pasaulis, turintis savas taisyklės ir struktūrą. Da-bartiniams poetiniams bandymams, spausdintiems kultūrinėje spaudoje, šio teigimino pritakių neįmanoma. Poetai jau viskā žino, todėl klausti nėra prasmės. Kai nėra klausimo, stinka ir gilumos. Dar daugiau – beveik nėra poezijos, kuriuo būtų nesitenkinama atsakymais.

Beveik visas kūrėjų dėmesys nukrypę į poetų statusą. Eileraštis suvokiama ne kaip savarankiškas tekstas, o kaip priemonė savo keistam prestižui įtvirtinti. Paprastai tam puikiai tinka tariamas živilgsnis į save nesuprantančių poezijos akimis. Iš „didžiosios tévynės“ atėjė tradicija, kad dažnokai eileraštį svarbiau ne išgyventi, o tik sudainiuoti. Jei kūrėjus netapo šlageriu, vadinas, jo nė nebuvovo. O daunoje svarbesnė forma – skambesys ir rimas, bet ne turinys.

Visaikei kiekdamis populiarįja kultūrą, poetai nevengia elgtis pagal jo taisyklės: kuria necenzūrinų žodžių ir dailaus rimo derinių. Ši priepriesei – klasikinis televizijos laidos principas. Ne maiironiška klasika rūpi poetams.

Itvirtinus savo padėti netikėtai paaiškėja, kad esama ir likimo draugų – kitų poetų. Tada randasi vieno kitam dedikuoti kūrinių. Savotiška vidinė korporacijos komunikacija, kažkodėl tapusi viessai prieinama.

Bet dažniausiai norint parašyti eileraštį pakanka tiesiog fiksuo ti nuotaiką. Jei tai padarė eilinius rašėiva, nėkam nebūs įdomu, tačiau jei autorius garsus ir tvirtai žino, kas yra gera poe zija, – eileraštis jau šio to vertas. Kaip sttinga nesušukoja jaunuoliu garsiai pasakyto frazės: „Labanakt, poete.“

Daugelio balandžio publikuotų poezių kūrinių autorai kuria eileraščius, panašius ne į atvertį, o tik į užvertį. Svarbu efektinai pabaigtis. Metafora ne sukuria prielaidas daugiau pasakyti apie tikrovę, o tarnauja kaip tikrovės skraistė, kuria prasmė užklojama ir užkoduojama. Išpėti tokius rebusus ne kiekviename lemta. Metafora virsta tik savitksliu grožiu. Beveik neeksperimentuoja, bandant surasti tekstuose dualizmas neįmanomas – ryski visa ko neįsardoma jungtis, vius elementų sąveika. Versdami puslapius matome iš žodžių sudėliotą koloną, kriauskę, smėlio laikrodį, pa-saga, kryžių, paukštį. Skaitant eileraščius nesijaučia dirbtinumo, išlai-koma organiška vaizdo ir teksto vie-novė.

Kita kultūrinėje spaudoje publikuojamos poezių rūsių – kontekstinių kūrinių. Jų autorai mėgaujasi tuo, kad žino situaciją, kuriuo eileraštis suraktas. Skaitytojas nežino, todėl yra menkesnis. Autorius mintis jam lieka neprineama. Tai – savotiškas vaizduotės lavinimo būdas, priemenantis mums puikiai pažįstamą Ezopą kalbą. Kam jų vartoti, gyvenant laisvęs sąlygomis, lieka mišlė. Persasi tik viena prielaida: poetas iš tiesų rašo sau, o ne menkam skaitytojui... Jei kūrėjas nevengia taurelės (vėlgi pagal didžiosios kaimynės tradi-ciją), jis anksčiau ar vėliau taps liaudies numylėtu poetu.

V

Tokia „baisi“ buvo mūsų kultūrinių spauda balandžio mėnesi, o kad neimtų byréti ašaros, einu Kauno gatave ir matau Maironį su praplūsusais džinsais po kunigo sutana.

Poezijos pradų kontempliacijos

Atkelta iš 6 p.

tai skirtingu laikotarpiu eileraščiai – jie dera vienoje knygoje. Čia neaptinkti prasminį disonansą, nors ir regime tam tikras pauzes, ritmišką muzikalią eilių kaitą – nuo sutankėjusio žodžio srauto iki lengvų, netikėtų poetinių blykstelėjimų trieliiuose. Šie kontrastai byloja apie muzikalią klausą, išsimonintą tylos, pauzės būtinybę. Juk nutilti, leisti žodžiams subryti į trielius – regis, sykiu kontempliuoti ir žodžio, metaforos, jos turinio laikinuma bei nuolatinį kitimą, tylą ir sugrįžimą vėl prie to paties žodžio arba metaforos, neįpulti į beprasmį, tuščią plepejimą ar rašymą, o pripažinti patį būties tėkmės procesą, jos kaitos amžinumą.

A. Balbieriu nesvetimas metaforos grožis, kaip ir grožis apskritai. Netgi išpūstė įvaizdžiai čia tampa daugiauprasmiai ir kartu primena tam tikras Rytų poezių žaidimo taisykles, kur tradiciniame haiku vartojant tą patį žodį galima sukurti šimtus poetinių variantų. Rafinuota abstraksiuvaizdinių simbolika išprasmina ne atsitiktinį ir puošnį dalyką, o jausmini-egzistencinį pagrindą. Vis dėlto A. Balbierius – paslaptingas poetas, iki galio nieko neatskleidžiantis, jo kūryboje daug neišsakymų, ypač minimalistine形式的 formos eileraščiuose, taip tarsi suskaidinamas apie poeziuosius kaip intuityviaus, vaizduotės ir jausmo išgryninimui paremtu meno prigimtį. Poeto sintaksei būdin-gas skyrybos ženklius neatskirias kal-bėjimus. A. Balbierius vengia tašką, kablelių, tačiau mėgsti brūkšnių. O gal taško atsisakymas – siekis pratęsti žodį, išplėsti jo ir eileraščio ribas, atskleisti jų efemeriskumą, gal tai byloja apie magišką poeziuosius – oriskos, lengvos, skriejančios, lyg šviesaus prado, kuris persmelkia kiekvienu egzistuojanti fenomeną, – kilmę. Beje, šio autorius kūryboje vyrauja šviesių mūsų gelmių iškėlimas, poeziuosius kaip dvasinės ir gyvybinės ver-smės teigimas. Poetas liudija sieki atkurti grynumą, sugrįžinti poeziui prarastas dvasines galias, netgi pa-prastumą, žodžio skambumą, kurie ne vienam šiuolaikiniams kūrėjui atrodo kaip agtyvena. A. Balbierius irodo, kad galima vis naujai, vis kitaip grįžti prie tų pačių gėrių, prasmės, grožio, harmonijos, gamtos temų ir nenuisibosti nei sau, nei kitims, byloti ne mados, bet autentiškos lyriko kalba ir išlikti nuoširdžiam. Skaidriame, neužterstame žodyje, metaforoje, etiškame ir estetiškame poetiniu kalbėjime surasti prasmę. O gal greičiau pačiame būvime ir tyloje, vengiant bet kokių loginių apibendrinimų, kurie tik užkloja poezią ir jos suvokimą storu neperregimu audeklu. A. Balbierius eilerastyje „Apie nušvitimą“ taip lengvai ir atvirai konstatuoja savo kūrybos ir gyvenimo esmę: „Kartais nušvidavau / kai neskaitydavu nieko / apie dzeną“ (p. 288).

*Alis Balbierius, *Skaidrumos*. – Vilnius: „Homo liber“, 2011.

Rutina. Ne tokia jau ji ir atgrasi, nuolat slegianti, kaip daugelis linkę manyti. Egzistuoja mažiausiai trys kontroversiški jos pavidaipai:
a) neissiokimas, iš anksto numatoma visa ko tėkmė, pradmeniškai galinti slinktis, rami jos kasdiénybė, evoliucinis pasaulio džiugesys, išlašinantis ir mumysna vieną kitą lašelystį tolyga buvimo džiaugsmo;
b) gyvenimo valandos ir dienos, praradusios vertikalę, dvasinį matmenį.
c) tiesiog normalus slieko gyvenimas (nei pašiepiant, nei pavydint).

Iki tiesos – vos vienas žingsnis, bet tikslus. Didis tas, kuris pajunta, kurion pusēn jį žengti. Tuomet pirmas žingsnis tampa ir paskutinis, pasauli lemiantis.
– Ar yra tokiu, teisinga linkme žengusiu?
– Yra. Tačiau juos ant vienos rankos pirštų suskaičiuosi. O ir tų bus keturiai per daug.

cave canem

Viltai

Nemunas •

2012 m. gegužės 31–birželio 13 d.,
Nr. 20–21 (383–384–824–825)

Eugenija ŽAKIENĖ

Šiųmetis Kauno simfoninio orkestro sezono nužmėtas aktyviu ieškojimų jam vadovauti sugebėsiančio dirigento. Todėl surengtas koncertų ciklas, pristatęs jaunus muzikus, dar nedirigavusius mūsų mieste: Ričardą Šumilą, Mirgą Gražintę ir Modestą Barkauską.

Pirmam pasirodžiuisiam R. Šumilai neteko parengti „gryna“ orkestro muzikos programos, o tik akompanuoti J. Naujaliu muzikos gimnazijos (kuria, beje, jis pats baigė) solistams. Toks pasirinkimas galbūt neleido pademonstruoti jo muzikinių prioritetų, užtat labai vykusių iliustravo gebėjimą padrašinti jaunus virtuožus. Pries metus R. Šumila baigė LMTA aspirantūrą (Gintaro Rinkevičiaus klasę), metus studijavo Vienos (Austrija) Muzikos ir vaizduojamųjų menų universitete. Jis yra Lietuvos valstybinio simfoninio orkestro ir „bohemiečių“ operos pastatyto dirigento asistentas, parengės programą su šiuo orkestru, asistavęs repetuoojant G. Puccini'o „Bohemą“, L. Janačeko „Katią Kabanova“, dirigavęs operas: S. Sondheimo „Svynis Todas“, W. A. Mozarto „Užburtoji fleita“, P. Čaikovskio „Eugenijus Oneginas“ ir G. Puccini'o „Manon Lesko“. Žinoma interpretacinių jauno muziko veikla šiuolaikinės operos projektuose – statant W. Waltono operą „Meška“, R. Mačiliūnaitės operas, Ch. Hallos „Julijus“, jis buvo dirigentas ir meno vadovas. Su instrumentiniu ansambliu parengė ir atliko daugybę naujų kūrinių šiuolaikinės muzikos festivalyje „Druskomanija“.

Kalbinau dirigentą tarp „Manon“ repeticijų, tad daugiausia klausimą apie operą.

– *Kaip pradėjote diriguoti operas? Kokia veikla tam paruoše?*

R. Šumila: Viskas susikloste savaimė, atėjau į šį žanrą paskui profesorių G. Rinkevičių, vieną „bohemiečių“ trupės iškūrėjų ir vieną geriausią operos interpretatorių Lietuvoje. Prieš trejus metus statant spektaklį „Svynis Todas“, „bohemiečiams“ prireikė antro dirigento, tad pakvietė dalyvauti mane. Pradėjau nedrasi, tačiau vieną spektaklį iškart teko padiriguoti pačiam – toks buvo mano debiutas... Nuo to laiko turėjau daugiau pasiodymų – pernai balandžių dirigavau „Užburtoji fleita“, gruodį „Eugenijus Oneginas“, šios gegužės pradžioje „Manon“. Kodėl man patinka opera? Dirigento vaidmuo joje ypatinges, jis interpretuoja ne tik muziką, bet ir drama. „Bohemiečių“ pastatymai reikalauja stiprios vaidybos, čia vengiamas statikos, akcentuojamas tam tikras vyksmo „kinematografiškumas“. Tad dirigentas turi suspeti daug – per teikiti mizansenos emociją, charakterį, numatyti keletą žingsnių į priekį, žinoti, kur link einama. Susidorojęs su operos spektakliu, manau, įveikti simfoninį kūrinių, besiremiant muzikine dramaturgija.

– „Manon“ – naujasias darbas, ką jis davė tau ir visai trupei?

– Pastatymas visus privertė mobilizuotis ir viršyti savo galimybes. Šią pirmą pripažinimo sulaukusią G. Puccini'o operą nelengva atlikti, jai reikia stiprių ir ištvermingų balsų, be to, iškinamos dramatiškos vaidybos. Vie na sudetingiausią Manon vaidybinię liniją: daug emocinių bangų, neleidžiančių atsikvėpti dramos kulminaciją, ilga mirties scena.

Beje, neįmanoma paaiškinti, kaip reiktų diriguoti G. Puccini'o muziką. Atrodytu, natose viskas smulkiai surašyta, tačiau diriguodamas turi pasikliauti ir intuicija – vietomis orkestras tarsi „pakimba“ ore, laukdamas ištjimo. Man ši muzika labai imponuoja, joks kitas autorius nesukuria tokio darbo sudėtingumo ir pilnatvės išpūdžio. Aš turėjau išmokti daugiau išreikalauti iš atlikėjų, tapau griežtesnis; supratau, jog reikia tvirtos rankos. Svarbu matyti kelią ir juo eiti nekreiptiant dėmesio į smulkmenas. Iš pavienių žmonių reikia suburti vieningą kolektyvą, tad atėjės prie pulto turi tapti dirigentu – vedliu.

Ričardas Šumila.
Aurelijos INOKAITIENĖS nuotrauka

Mirga Gražinytė.
Kauno valstybinės filharmonijos archyvo nuotrauka

Jaunieji dirigentai

– *Ar operos vaidmuo jau svarbesnis? Kokia yra simfoninės muzikos praktika?*

– Labai mėgstu simfoninę muziką, svajoju apie savo sumanytą ir visiškai parengtą programą. Gaila, kartu su KSO atlikome tik vieno kito kūrinių dalį. Negalėjau tinkamai savęs reprezentuoti. Kita vertus, šiuo metu daug repetuoju su LVSO, nežinau, ar dar kuris nors iš jaunųjų dirigentų Lietuvoje turi tokią puikią praktikos galimybę.

– *Kokie išpūdžiai po koncerto Kaune?*

– Tą laiką prisimenu su malonumu. Buvau girdėjęs nuomonę, kad KSO instrumentininkai nepaklusnūs, tačiau repeticija ir koncertas praėjo gerai. Kai nepažiūstu kolektyvo, renkuosi stebėjimo poziciją; o su KSO iš karto pavyko nuosirdžiai bendrauti. Buvo įdomu dirbtį, per koncertą visi mobilizavosi ir pasirodė pui kiai. Mačiau, kaip smarkiai jaudinosi mūsų solistai vaikai, raminau juos, kaip galėjau – apkabinimu prieš einant į sceną ar padrašinimui. Iš tikrujų labai svarbios pirmos jaunųjų muzikų patirtys su orkestru; negalima traumuoti vaikų reikalaujant ypatinges interpretacijos. Akompanuojant svarbu prisitaikyti, juos paremti, palaikyti. Atrodė, po koncerto visi liko laimingi ir patenkinti.

– *Papasakok apie šiuolaikinius projektus.*

– Isitraukiau į Naujos operos akcijos (NOA) veiklą statant Ritos Mačiliūnaitės operą „Nebūti ar nebūti“, savarankiskai dirbau su solistais ir orkestru. Kuriant, tarkim, operą „Julius“ buvau atsakingas už muzikos pastatymą, taip pasitikrinau žinią, išgrybintas „bohemiečių“ trupėje. Su ansambliu „Muzika yra labai svarbi“ įgyvendinome daug projektų – kiek šokiruojančių, eksperimentinių. Man jie padėjo laisvėti, sutapo su ieškojimų, nuotykių metais. Suvokiu juos kaip savo išskirtinė muzikinė nuotykių; dabar panašūs performansas, akcijos, šokas nesiderintų su dirigento veik-

la. Beje, ši patirtis praverė raštant aspiranto darbą „Dirigento veiklos polifunktionalumas“, ypač skyrių apie dirigento įtaką autoriui, apie jų kūrinių bendradarbiavimą.

– *Ką tu vadini savo mokytojais?*

Nuo aštuntos klasės Kauno J. Naujaliu muzikos gimnazijoje dirigavimo mokė Audronė Marcinkevičiūtė, ji daug ką pakeitė mano gyvenimę. Jai esu dėkingas už tai, kad atgaivino meilę muzikai, padėjo pajusti darbo su chorū malonumą. Jos paskatintas, „užsikrēčiau“ dirigavimui, tiksliai žinojau, ką studijuosiu ateityje. Chorvedybų bakalauro studijas baigiau pas Povilą Gilį; paskui mokiausis pas G. Rinkevičių simfoninio dirigavimo magistrantūroje. Tie dvejų studijų metai buvo patys intensyviausiai – turėjau perprasti daug dalykų, kurių nesimokėjau anksčiau. Užsibrėždavau tikslą ir labai daug dirbdavau, tarkim, per kelią dienas išmokdavau simfonijas atmintinai. Kartais net ir dabar norėtusi, kad grįžtu to meto motyvacija ir imumas... Besimokydamas pradėjau dainuoti „Aidijos“ chore – bendravimas su jo vadovu Romu Gražiniu buvo ypač vertingas, tuo mete labiausiai mane ugđės kaip dirigentą. Sakyčiau, jis turi muzikos pojūtį, intuiciją; ne viskai paaiškinamai žodžiais, bet parodydavo muziką.

Niekad daugiau nepatyrus didesnio malonumo dainuodamas, kaip tuomet, kai visiems tarsi užaugdavo sparnai... Šiuo metu jaučiu stiprų režisierės Dalios Ibelhauptaitės – „bohemiečių“ trupės strategės, vadybininkės, mokytojos – palaiykymą. Iš jos daug sužinau apie operos žanrą, apie operinį dirigavimą, apie tai, koks būti ir ko siekti turi operos dirigentas. Manau, „bohemiečių“ erdvė ideali jaunam dirigentui, čia patikėjimas „sklando“ ore.

Taip sutapo, kad antroji prie KSO pulto stoją taip pat R. Gražinio chorvedybų įkvėpta, Vokietijoje studijuojanti jo dukra M. Gražiny-

tė, parengusi rintą simfoninės muzikos programą – L. van Beetheno Pastoralinę simfoniją, Ketvirtąjį koncertą fortepijonui su orkestru (solista Indrė Petrauskaitė) ir Ramintos Šerkšnytės „Mažojo princo pasaką“. Dirigentė studijoavo Graco (Austrija) muzikos ir vaizduojamųjų menų universitete, Bolonijos muzikos konservatorijoje, dabar studijas tęsia Leipcige ir Ciuriche. 2011 m. jaunoji dirigentė pradėjo dirbtį Heidelbergo teatro antrają kapelmeistere. 2007 m. M. Gražinytė pelnė pirmąją vietą chorų dirigentų konkurse Budapešte (Vengrijoje), 2008 m. – trečiąjį tarptautinio dirigavimo konkursu Stavangeryje, Norvegijoje, premiją. 2011 m. Leipcige, 5-ajame visos Vokietijos aukščiausiu muzikos mokyklų orkestrinio dirigavimo konkurse, M. Gražinytė pelnė antrają vietą ir specialų Vokietijos radijo simfoninio orkestro prizą. O ši pavasarį laimėtas jaunųjų dirigentų konkursas Austrijoje „Salzburg Festival Young Conductor Award“. Lietuvių dirigentei skirta I vieta ir koncertas su Gustavo Mahlerio jaunimo orkestru festivalio „Salzburger Festspiele“ programoje.

Su M. Gražinyte kalbėjomės po keletą valandų trukusios repeticijos. Klausinėjau apie KSO...

M. Gražinytė: Pradėsiu nuo naujausių išpūdžių – labai nustebau pajutus orkestrantų pastangas ir geranoriškumą, patyriau savo išskirtinę pozityvų „šoką“. Rengdamasi bendrauti su nepažiūstamu kolektyvu stengiuosi pagal vokišką tradiciją (sypteli – E. Z.) numatyti sunkumus, išsivaizduoti iššūkius. Psi chologiškai buvau pasirengusi kovai, o pirmos repeticijos metu pamačiau, kad su niekuo kovoti nereikia – visi stengiasi ir noriai groja; mano manymu, toks nusiteikimas labai vertintinas. Esu muzikantams dėkinga ir džiaugiuosi visa savaite darbo – daug gavau ir išmokau.

Nukelta i 12 p.

Vieškelis, dingstantis debesyse

Antanas ŽEKAS

...Atsikvepi
i kalnų kopdama
ir atsigrežus
žvelgi papédén,
per slėnio tolumas,
vaikystés pievas,
žingsniuoto vieškelio pėdas,
tos atkarpos,
kur telpa atmintis...

Vėl trumpam stabtelėjės nuželgi nueitą kelią. Ar dažnai tai pasitaiko? Peržengiant Naujuju metų slenkstį, per triukšmingus jubilieus, o gal kasdien, vakaro meditacijų metu. Kiekvienam taip nuntinka, bet savaip, skirtingai. Tokie atsikvėpimai žmogui teikia dvasios ir kūno jėgų testi kelionę per kasdienius savo „kalnus“. Žinoma, tuomet mūsų vidinis žvilgsnis pirmiausia apsilanko pradžią pradžioje – vaikystės erdvėje.

Šit nesenai daug žiūrovų simpatijų pelnanti aktorė veteranė Regina Varnaitė tam pasitelkė magišką savo sukakties skaicių galia...

Be abejonės, jos atminyje iški lo gimtoji tarpukario Lietuvos Ukmurgė ir lopinėlis žemės šalia miestelio – ji tėtis (Kaune dirbė matininku) specialiai išigijo svajodamas savo vaikams Marytei ir Erikuviutei galimybę arčiau pažinti savo krašto žemę ir jos nepaprastą grožį. Jam nepasisekė. Maryte (vėliau pasirinkusi giminimo liudijime išrašytą antrajį vardą Regina) patraukė teatro kryptimi, o jos brolis Eriks tapo profesionaliu įdomaus bražo dailininku. Beje, naujosios „kulionijos“ artimiausiai kaimynai savo šeimose nesusilaikė mergaičių, ten gimdavo vien berniukai. Todėl mažajai Regimutei teko bendrauti su „nedailios“ lyties kompanija ir perimti jų kalbos žargoną, elgseną bei tarpusavio santykijų taisykles. Nieko nuostabaus, kad netrukus mama išgirdo jos kategoriską reikalavimą: „Nupirk man berniukiškas kelnes... Būtinai!“

Manau, šis vaikystės tarpsnis atskleidi tuo būsimos aktorės bruožus, kuriuos vėliau ji pasitelkė talentingai kurdamas ryškius charakterinius vaidmenis. Palaukit, sakyte, o kur čia teatras, jo šaknys?.. Ogi čia pat, atlikus pirmajį berniuko-brolio vaidmenį Sofijos Kymantaitės-Čiurlionienės pasakoje „Dvylika brolių juodvarniais laktancių“ Ukmergės dramos mėgėjų teatre. Spektaklį režisavo Kauno dramos teatro aktoriaus Alekandro Kupsto žmona, atvykus iš Maskvos ir nutraukusi veiklą žymaus rusų režisieriaus Konstantino Stanislavskio teatre. Moteris, norėdama save išreikšti, dirbo mokytoja Antano Smetonos gimnazijoje (čia tuomet mokėsi Regina) ir panūdo sukurti bent mėgėjišką dramos kolektyvą. Jos repeticijose dažnai lankydavosi minėtasis A. Kupstas, žavėdamas aplinkinius aštriu sąmoju ir originalumu. Baignanti gimnazijos kursą Regina išdrėjo kreiptis į režisierės vyra prasidama užtarimo stojant į Kauno dramos teatro studiją. Jis mielai susitiko, bet būsimai aktorei negailestingai išdrožė: „Užtarsiu tave... manau, priims. Tik jau, panele, būdama artistė niekada nesvajok apie Teatro Primadonus-Meilužės padėti. Tai ne tau, supratai? Tau teks tenkintis charakteriniais vaidme-

Izolda (aktorė Regina Varnaitė) „Šventežeris“. Vlado ŽIRPUKIO nuotrauka

nimis... „Apsigavo maestro. Regina tapo primadona ir dar kokia!.. Būtent atlikdama charakterinius vaidmenis.

Dar reikėtu priminti, kad dėl vai-kystėje perprastos „technikos“ vaidinti berniukus lemtis aktorei su teikė nepaprastą dovaną: vienintelę ir ištikimą viso gyvenimo meilę. O buvo taip: kurso vadovas pasišovė statyti studijinį spektaklį, tuo laiku garsu sovietinių trilerių „Jaunoji gvardija“. R. Varnaitė paskyrė būti výro-berniuko vaidmens dublere kartu su bendrakursiu Vytautu Eidukaičiu. Tokia kūrybinė padėtis dažnai teatre suprišina aktorius, o čia išvysko atvirkščiai – dublieriai karštai pamilo vienas kitą!

Jaunystėje ir vaikystėje Regina patyrė daug grėsmingų pervartų (karas, dvi okupacijos). Staiga dar vienas pokytis: pasiūlymas palikti giitminkę, tėvus ir kraustytis į tolimali Maskvą mokytis aktoriaus profesinių paslapecių teatro institutė. Pradžioje apnoko abejonės, bet, jausdama tvirtą šalia esančio mylimo žmogaus paramą ir meilę, ryžosi. Per visus studijų metus ji jautėsi saugi, užtariama ir net lepinama visada paslaugaus, suvalkietisi kai rationalaus V. Eidukaičio.

Tie keleri studijų metai Maskvoje netruko prabėgti, ir štai jau nei diplomantai – jau Kauno teatro naujosios trupės aktoriai. Be talentingu ir mylimu maskviškių pedagogų Marijos ir Vasilijaus Orluvų pagalbos tapo atsakingi už spektaklių meninį lygį bei teatro prestižą. Jiems rodyta ypač daug dėmesio, nes pirmą kartą Lietuvos profesinėje scenoje pasirodė aktoriai, baigę aukštuosius mokslius.

Regina prisimena dienas, kai į sceną žengdavo drebančia širdimi. Gal šiek tiek palengvėjo suvaidinus Galčičią Romualdo Juknevičiaus spektaklyje pagal A. Ostrovskio „Be kaltės kaltieji“, kai ją paslebė teatro kritikai ir „gurmanai“ žiūrovai. Bet visiškai pataikė į

Bekampienė „Amerika pirtyje“. Augustino PAJARSKO nuotrauka

mylimiausiemis savo gerbėjams. Tačiau dar nuostabiau gatvėje išgirsti kreipinius, kuriais (iš jauduolio pamiršęs tavo vardą ir pavardę) kreipiasi paprastas teatro žiūrovas: Bébene („Siuvėjų dienos Silmačiuose“), Izolda („Šventežeris“) ar Bekampiene („Amerika pirtyje“). Jie igyti tavo širdies energija ir prakaitu per šimtus, net tūkstančius sceninių vakarų. Jų galima būtų minėti dar daugiau – tetą iš Lietuvos televizijos serialo „Giminės“ arba Uršulę, suvaidintą teatro spektaklyje bei Lietuvos kino studijos miuzikle „Velnio nuotaka“ ir t. t.

Bet štai – magiškų sukakties skaičiu „85“ paskatintas trumpas atsikvėimas baigėsi. Metas, kaip yra sakiusi Regina, pirmyn!.. Vieškelis, dingstantis debesyse...

Kelin, kuris ir toliau tiesiasi įkalnėn, kol dingsta horizonto debesys... Liko nemaža kelio atkarpa ir naujos, dar statesnės viršūnės. Išeiksi juos, jei pasikliaus Viltimi... Galbūt tenai, debesų erdvėse, pasijusime nelyg javo grūdai, patekę į purią dirvą? Sudygime ir pradėsime žingsniuoti kitu nauju vieškeliu, nekartodami buvusių klaidų. O gal ten sutiksime savo mylimuosius, kuriuos čia praradome?! Kad ir kaip būtų, privalome judėti lemčius nurodyta kryptimi.

Gero Tau kelio, mūsų mieloji Regina! Telydi Tave šeimos, artimųjų ir nesuskaiciuojamų Lietuvos žiūrovų meilę, pagarba ir džiaugsmas dėl kiekvienos šviešios šios kelionės dienos!

Iš ciklo „Vienu diena su R. Varnaitė“. Aktorės patarimai proanūkei Aušrelei, vaidinusiai piemenuką. Donato STANKEVIČIAUS (Kauno valstybinio dramos teatras) nuotrauka

Kanuose triumfavo veteranai ir senbuviai

Sekmadienį, gegužės 27 d., pasibaigė Kanų kino festivalis. Iš viso pasaulio į kurortinį Prancūzijos miestelį jau šešiasdešimt penktąjį kartą suvažiavusių kinomanų dėmesio nestokojo tradicinės rubrikoje „Dvi režisierų savaitė“, „Ypatingas žvilgsnis“ ir „Kritikų savaitė“. Bet labiausiai, žinoma, visais laikais ir kritikus, ir žiūrovus vilioja konkursas.

Klausimas: „Kas laimės „Auksinę palmės šakelę?“ kasmet Kanuose sklando iki pat apdovanojimų paskelbimo momento. Jei čia kas nors rengtų totalizatorių, dauguma mėgstančiųjų spėlioti lošėjų netektu savo pinigų. Nes išpėti šio kino festivalio nugalėtojus tikrai nelengva. Nors kasdien dalijami įvairūs bukletai su kino kritikų filmams rašomais balais, ne visuomet tokiai apklausų favoritai tampa laureatais. Kartais net peršasi mintis, kad žiuri atidžiai studijuojant šiuos „vox populi“, kad savo verdiktu sugriaudut išankstines nuomones. Todėl Kanų senbuviai iki uždarymo ceremonijos nesukaba viešinti asmeninių prognozių. Ir šiemet tik pačių ižvalgiausiu filmų vertintojų spėliojojimai iš dalies išspildė, bet kai kurie žiuri verdikto punktai visiems buvo staigmena.

Truputis istorijos

Mintis Kanuose rengti kasmetinį kino festivalį gimė 1937 m. Parodyruje vykusios Pasaulinės parodos metu. Prancūzai nenorėjo atsilikti nuo kaimynų Italijos, kurie pirmajį pasaulyje kino festivalį Veneçijoje surengė 1932 m. diktatoriaus Benito Mussolini valia. Tik datą prancūzai pasirinko netinkamą. Pirmasis kino festivalis turėjo prasidėti 1939-ųjų rugpjūčio 1-aą, bet kaip tik tą dieną A. Hitlerio karuomenė peržengė Lenkijos valstybinę sieną ir pradėjo Antrajį pasaulyjinį karą, o mažiau nei po metų ir Prancūzija buvo tyliai okupuota. Kino šventę teko atidėti iki geresnių laikų. Jie nusivito tik 1946-aisiais, kai globoti festivalių émési pats Pasipriešinimo judėjimo lyderis Charles De Gaulle'is, o jo padėjėjais tapo Šventimo ir Užsienio reikalų ministerijos bei Nacionalinis kinematografinios centras.

Pradžia nebuvo lengva. Net du kartus (1948 ir 1950 m.) dėl finansinių problemų festivalis neįvyko. Tačiau jau per pirmajį gyvavimo dešimtmétį Kanams pavyko išsirovoti svarbiausio pasaulyje kino forumo reputaciją. Dar sykį jau prasidėjusį Kanų festivalį nutraukė jaunieji kino maištininkai Jeanas-Lucas Godardas, Francois Truffaut ir Louisas Malle'is per 1968-ųjų gegužę kilusių studentišką revoliuciją. Nors per visą festivalio gyvavimo laikotarpių Kanų kino festivalio organizatoriams ne kartą priekaištaita dėl kompromisu su komerciniu kinu, „Auksinė palmės šakelė“ laikoma prestižiniu apdovanojimu, kurį labai vertina ir produseriai, ir režisieriai, ir aktoriai.

Tradicijos ir reputacija

Kadangi visi kinų kuriančių žmonių keliai kasmet veda į Kanus, čia yra ypatinga konkurencija. Kanai visada turėjo solidaus komercinio ir buržuažinio (be ironijos!) kino festivalio reputaciją. Organizatoriai daro viską, kad kiekvienas rastų sau tinkamą pramogą. Vieniems pakanka pagantti akis į ant raudonojo kūlumo prieš fotografų blykstes kasdien pozuojančias pasaulinio kino garseybes, kitiems mielešnis asmeninis kontaktas su filmu herojaus kino salių tamsoje. Komercinio kino platintojams Kanai – puiki vieta artimiausio sezono hitų reklamai, o savus stendus turintiems mažesnių šalių atstovams – unikali galimybė prisistatyti placiajam pasauliui.

Tradicijos Kanuose labai svarbios. Pagarba kino klasikai – būtinės ir natūralus organizatorų rūpestis. Pernai festivalio svečiams parodyta restauruota ir paspalvinata žanrinio kino tévu vadintamo re-

žisieriaus Georges Melieso „Keilionė į Ménulį“ (1903 m.), o festivalio plakatą puosė amerikiečių aktorės Faye Dunaway portretas. Siemet taip pat netrūko klasikinio kino retrospekyvų, o ant jubiliejinio plakato puikavosi šventinio torto žakeles užpučianti Marilyn Monroe. Taip festivalio strategai nušovė du zuiuki: patį garsiausią pasaulyje vieną pasveikinimą gimtadienio proga („Happy Birthday, mister President...“) suporavo su nostalgiku prisiminimui apie sekso simboliu tebelaikomą kino žvaigždę, tragiskai žuvusią prieš 50 metų.

Nebylilos klasikos fanams susrengtas britų režisierius Alfredo Hitchcocko restauruoto filmo „Ringas“ (1927 m.) seansas, kurio metu muziką „gyvai“ grojo dirigento Stepheno Horne'o vadovaujamas orkestras. Kinomanus pradžiugino ir naują (Digital) kokybę igiję klasikiniai filmai „Keilionė į Italiją“ (1954 m., rež. Roberto Rossellini), „Baladė apie Narajamą“ (1958 m., rež. Keisuke Kinoshita), „Kleo nuo 5 iki 7“ (1961 m., rež. Agnes Varda), „Arabijos Lourenses“ (1962 m.,

rež. Davidas Leanas), „Kartą Amerikoje“ (1984 m., rež. Sergio Leone), pagal Akiro Kurosawos scenarijų Holivude ruso režisierius Andrejaus Končalovskio sukurtas „Bėglio traukinys“ (1985 m.) ir kiti seniai pripažinti mo sulaukę filmai.

Skandalų surengė feministės

Kiekvieno festivalio kasdienybė nuo seno išprasta „pagardinti“ kokiai nors skandalais. Jeigu sensacijos neįvyksta savaimė, jos išprovokuojamos arba sumanai surėsiuojamos. Štai pernai po Larse von Trierio filmo „Melancholia“ organizuotoje spaudos konferencijoje garsus danų režisierius buvo paskelbtas „persona non grata“. Ne už patį filmą (jis galiausiai net apdovanotas už geriausią moters vaidmenį), o dėl to, kad už-

pykės ant žurnalistų L. von Trieras nesuvaldė depresyvios nuotaikos ir leptelėjo kažką nerislaus apie Hitlerį ir galutinai susipainiojės panašiuose minties vingiuose dar labiau pakurstė stichiškai kilusią sumaištį. Reakcija į šiuos pareiškimus buvo labai kategoriska. Festivalio direkcija pareikalavo, kad režisierius nedelsdamas išvyktų iš Kanų. Verdiktą lydėjo toks komentaras: „Gaila, kad L. von Trieras iš festivalio tribūnos pasakė žodžius, kurie prieštarauja žmoniškumo ir kilnumo idealams.“ Nors atvėsės režisierius viesai atsiprašė, jis išgirdo kategoriską atsakymą: „To per mažai ir jau per vėlu.“

Siemet šio skandalo šviesoje nublanko visos Kanuose žiebtos sensacijos. I audrą vandens stiklinėje buvo panašus ir festivalio pradžioje direkcijai įteiktas protesto laiškas, kurį pasiraše organizacijos „Moterys ir Holivudas“ vadovė Melissa Silverstein ir darellos feministės. Pagrindinė dokumento pretenzija labai konkreči: „Kodėl konkursinėje programoje nėra né vieno moters režisierės filmo?“

Festivalio meninis direktorius Thierry Fremaux feminisių demaršą atrėmė ramiai. Jis tiesiog pareiškė, kad neima į konkursą silpno filmo tik todėl, kad jos autorė yra moteris. Negalima reikalauti būtinės kvotų moterims, seksualinėms mažumoms ar atskiroms šalims bei regionams. Kad paklūtų į Kanų konkursą, filmas privalo atitinkti meninį festivalio lygi.

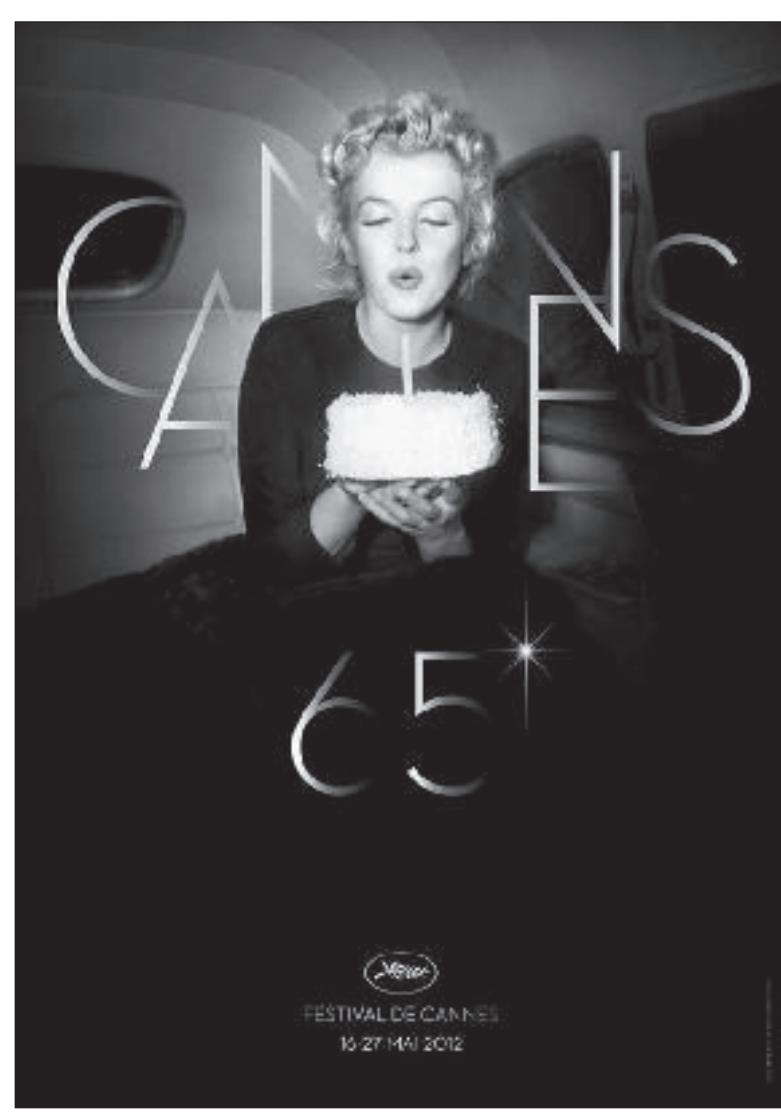
Senelių prieglauda?

Si metu pastaruoju Kanų stratego teiginiu galima būtų ir pasiginčyti. Toli gražu ne visi konkursinės programos filmai buvo akivaizdūs šedevrai. Pernai „Auksine palmės šakelę“ apdovanotas režisierius Terrence'as Malickas „Gyvenimo medis“ tikrai išsiskyrė iš bendro konteksto, o siemet net penki amerikietiški filmai konkurse atrodė kaip žanrinio kino naujienos (kriminaliniai trileriai „Kogano sandėris“ ir „Laikraštininkas“, romantinė komedija „Mėnesinės karalystė“, retro detektivas „Už įstatymo ribų“ ir nuotykių drama „Mudas“), gal tik kino žvaigždžių pavardėmis titruose išsiskiriantys iš iprasto repertuaro.

Kanų kino festivalio filmus kasmet emocingai vertina ir žiūrovai (vieniems dovanodami ilgai trun-

Austrų režisieriaus Michaelio Haneke's (kairėje) „Meilė“ apdovanota „Auksine palmės šakelę“.

Jubiliejinio festivalio plakatas.

kančias ovacijas, kitus palydėdami švilkimui bei nepasitenkinimo šūksniais), ir kritikai. Pastarieji siemet net varžesi, kuris pikčiau ir ironiškiau pasišaipys iš konkursinės programos. Vieni ją vadino sene lių prieglauda, kiti – gražia sala su išpūdingomis kapinėmis. Ilgaamžių Kanų kino festivalyje tikrai netrūko. Devyniasdešimtajį gimtadienį siemet švenčiantis režisierius Alainas Resnais šiame seniorų parade užėmė garbingiausią vietą. Per daugiau nei šešis dešimtmecius jis sukūrė nemažai klasika tapusiu dokumentinių ir vaidybinių filmų, buvo vienas legendinės „Naujosių bangos“ pradininkų, kurio „Hiroshima, mano meilė“ (1959 m.) prancūzų kiną papildė intelektualia „naujojo romano“ stilistika. Siemet pristatytais gyvo klasiko filmas intriguojamu pavadinimu „Jūs dar nieko nematė“ naujų atradimų nepateikė. Greičiau patvirtino, kad pastaruosius du dešimtmecius A. Resnais nuo rimų problemų patikimai atsivérės nostalgika retro stilistika, teatrinės estetikos kanonais ir klasikinio teatrinio repertuaro (ši kartą Jeano Anouilho „Euridike“) siuzetais.

Apdovanoti seni pažištomi

Geriausiu režisieriumi pripažintas meksikietis Carlosas Reygadas, su kiekvienu nauju filmu Kanuose pakylyantis vis aukščiau. 2002 m. už filmą „Japonija“ jis apdovanotas debiutantams skiriama „Auksine kamera“. 2007 m. drama „Nebyli šviesa“ buvo pagerbtą žiuri prizu. Tokiame kontekste apdovanojimą už geriausią filmo „Po tamso šviesa“ režisierę siemet galima vertinti kaip būsimų dar garbingesnių pergalių avansą.

Du prizai atiteko rumunų režisieriaus Cristiano Mungiu dramai „Anapus kalvų“. Prieš penkerius metus Kanuose „Auksine palmės šakelę“ buvo išvertintas jo filmas „4 mėnesiai, 3 savaitės ir 2 dienos“, patvirtinęs aukštą dabartinio Rumunijos kino lygi. „Anapus kalvų“ pasakoja apie dvi drauges, ieškančias saugaus prieiglobočio nuo gyvenimo negandų: viena išvyksta į Vokietiją, kita nuo savęs bando pabėgti į vienuolyną.

Nukelta į 12 p.

Jaunieji dirigentai

Atkelta iš 9 p.

– Kaip sekasi mokyti, dirbtis užsienyje?

– Į Gracą išvykau iškart baigusi M. K. Čiurlionio mokyklą. Kartu su tėveliu šį miestą pasirinkome dėl prof. Johanneso Prinzo, puikaus choro dirigavimo specialisto. Tačiau kitas mano profesorius, dėstęs akompanavimą operos klavyrui, dažnai klausdamas: „Ar diriguojate simfoninę muziką?“ pasėjo tokią mintį... Pamažu gimbė noras nerti gilyn. Išgūsi bakalauro laipsnių Grace nusprenčiai toliau studijuoti instrumentinę muziką. Tada išskeliau užduotį ieškotis simfoninio dirigavimo mokytojo. Metai prieš Italijoje nuvedė į Vokietiją, į Leipcigą. Susitikau F. Mendelssohno aukštostios muzikos ir teatro mokylos profesorių Ulrichą Windfuhrą. Pradžioje jis man pasirodė pernelyg griežtas, ypač po Austrijoje patirtos laisvės. Tada susipažinau su kitu profesoriu Johannesu Schlaefli iš Ciuricho (Šveicarija) Aukštostios menų mokyklos. Šveicaras – visiška profesoriaus iš Leipcigo priėsingybė, jis nepaprastai švelnus ir tolerantiškas, bendrauja su didžiuoju pagarba, gilinasi į kiekvieno studento psychologiją. Vokietijoje paskaitose dirbama su vienu arba dvemis fortепijonais, Šveicarioje pamokos vyksta su mažu ansambliu – styginių kvartetu ir pučiamujų kvintetu. Kai yra toks savotiškas orkestrėlis, lengva atlkti dirigento funkcijas – interpretuoti, inspiruoti atlikimą ir kartu būti laidininku, reaguoti į tai, kas vyksta. Šie du profesoriai yra mano dabartiniai mokytojai, jie kartu sudaro vienį – kaip In ir Jang.

Darbas operos teatre nedideliaiame Heidelbergo mieste (beje, už dešimties kilometrų – kitas miestekas su savo teatru) kiek primena studijų tēsinį. Atlirkama antrojo kapellmeisterio pareigas, iš tikrujų esu pamėstė. Kartais man perleidžiamą vadovauti projektui, esu visada šalia, pasirengus perimti repeticijas, padiriguoti spektaklį. Repetuojamą rytais, vakarais, keli darbai derinami vienu metu, daug repertuario. Jau savarankiškai dirigavau „Aidą“, „Karmen“...

– Pastebėjau, kad norite šiek tiek komentuoti atliekamą muziką. Pas mus neįprasta, bet, manau, labai patraukli koncerto forma...

– Taip, iš tiesų numatytas šiek tiek „edukacinis“ koncerto atspalvis; norėjosi ji skirti jaunimui, ketinau kvieсти į repeticijas vaikus, iš anksto paruošius muzikos mokytojų. Bet labai sunku suderinti repeticijų laiką, dėl to šis mano noras neigyvendintas. Beje, dažnai bendrauju su Lietuvos nacionalinės moksleivių akademijos auklėtiniais, šiemis išmintaigiems jaunuoliams norėjau papasakoti apie Pastoralinę simfoniją; tad neišsakytomis savo mintimis nusprenčiau pasidalysi su suaugusiaisiais. Pasakysiu trumpą komentara prieš simfoniją – porą aspektų, iki kurios galima atkreipti dėmesį.

Po savaitės pamatėme trečiąjį projekto atlikėjā – M. Barkauską. Jis dirigavo C. M. von Weberio ooperos „Oberonas“ uvertiūrą, Trečiąjį S. Prokofjevo koncertą fortepijonui ir orkestrui (solistas Motiejus Barzoras) ir Pirmąjį J. Brahmo simfoniją. Baigęs Šiaulių konservatoriją, studijas tęses Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje. Kaip choro dirigentas ir dainininkas dalyvavo įvairiuose tarptautiniuose projektuose ir meistriškumo kursuose. 2008 m. LNOBT dirbo dirigento asistentu statant G. Donizetti operą „Meilės eliksyras“. M. Barkauskas dirba Klaipėdos valstybiniam muzikiniame teatre, su teatro chorū ir orkestru parengė bei dirigavo C. Orffo kantatą „Carmina Burana“, G. Verdi operą „Traviata“, J. Strausso ooperetę „Šikšnosparnis“, baletą „Straussiana“ pagal J. Strausso muziką, V. Konstantinovo operą vaikams „Ka senelis padarys, viskas bus gerai“. Jau trejus metus sekmingai vadovauja Vilniaus B. Dvariono dešimtmetės muzikos mokyklos simfoniniams orkestrams.

Klausiau M. Barkausko apie jo mokslus, darbus, taip pat išspūdžius repetuoojančiu KSO.

M. Barkauskas: I choro dirigavimą pradėjau gilintis pas profesorių Joną Aleksą, jam mirus perėjau pas Dainių Puisį; kartu mokausi simfoninio dirigavimo pas Juozą Domarką, tad esu baigęs chorinio dirigavimo bakalauru, magistrą ir simfoninio dirigavimo bakalauro studijas. Šiuo metu esu maestro J. Domarko I kurso magistrantūros studentas. 2009 m. dalyvauja jaunųjų talentų festivalyje Klaipėdoje, po jo mes puikiai ben-

dravome su Muzikinio teatro kolektivu, mane nuolat kviečia diriguoti operas, simfonines programas. Daugumą spektaklių perėmiau, dalyvaujančių statant A. Zigaiytės „Frankensteiną“.

Atsiradus galimybei parengti programą Kaune, prisistatytį, miejai lai to émaus. Klausydamas KSO pasirodymo Vilniuje buvau sužavėtas. Orkestre groja puikūs muzikai profesionalai, todėl dirbant su jais labai vertintina staigi reakcija. Mūsų bendro koncerto programma sumanyma kartu su mano profesoriu; jis patarė „paragauti“ S. Prokofjevo, o aš norėjau išbandyti jégas pasirinkdamas J. Brahmsą. Skambinant M. Bazarą išgirdau M. K. Čiurlionio konkurse; jis kaip tik atliko S. Prokofjevo Koncertą, tad nusprenčiau ji diriguoti jau žinojau, ką pakviesiu groti kartu. Pirmąkart susitikus prieš repeticiją, aptarus kūrinio konцепciją, tempus, paaiškėjo, kad mes su solistu mąstome panašiai, dėl to darbas vyko sklandžiai. Nors šio Koncerto orkestras nebuvu grojės, mes greitai ir kokybiškai jį parengėme. Tai energingas, įvairiaspalvis kūrinys, jis smagu groti. Norėčiau padėkoti orkestrui ir vadovui už suiteiktą puikią progą tobulėti.

Baigiantis sezonui, gegužės pradžioje, vyko konkursas vyriausiojo KSO dirigento pareigoms eiti. Kreipiausiu į jo vadovą Algimantą Treikauską, prašydama pakomentuoti konkurso rezultatus ir orkestra perspektyvas.

– Konkursas sumanytas spontaniškai; tai, kad Lietuvoje orkestras panoro išsirinkti sau dirigentą, precedento neturintis atvejis, nes anksčiau jis skirdavo arba kviesdavo. Kitų kraštų praktika kitokia – orkestro meno taryba iš kelių pretendentų renkasi tą, kuris geriausiai sutaria su muzikantais, kuris mato perspektyvą ir yra savo orkestro patriotas. Garbioji mūsų konkurso komisija (dirigentai profesionalai, pedagogai: Kasparas Zehnderis (Šveicarija), J. Domarkas, Petras Bingeilis, Modestas Pitrenas) pagal privačių kūrinio – L. van Beethoveno uvertiūros „Egmontas“ – dirigavimą turėjo atrinkti geriausią. Išsišykė puikus M. Barkausko pasirenimas, gabus R. Šumila, o orkestro simpatijas vienareikšmiškai pelnė energinga, maloni M. Gražinyte...

Modestas Barkauskas.

Petro PIENAUSKO nuotrauka

Komisija apsistojo ties trimis keturiomis kandidatūromis, vyko diskusijos, kol pasiliuko du pretendentai – Martynas Staškus ir Imantas Resnis, Liepojos (Latvija) simfoninio orkestro vyriausiasis dirigentas. Visgi nutarta nepriimti jokio galutinio sprendimo; planuojame su pretendentu keleriems metams parašyti kontraktą ir stebeti. Manome, orkestrui labiausiai reikėtų laisvesnio žmogaus, kuris čia reziduoja, turėtų autoritetą, sekėtų orkestrą pažangą ir galėtų ją kreipti reikiama linkme. Kita vertus, tikimės dirigentų rotacijos, nes vienas ir tas pats – nuobodu.

Mūsų laukia labai darbinga vasara, keletas Pažaislio festivalio projektių, gatrolės Šveicarijoje, Murteno festivalyje (orquestrui diriguos Pavelas Bernanas ir K. Zehnderis). Grįžę į ūgenėmis kompozitorės Zitos Bružaitės kompaktinę plokštelę, CD su Merūnu Vitulskiu; „Na-

xos“ įrašų studija pasiūlė įrašyti šiuolaikinio britų kompozitoriaus Keito Busteino simfoniją „Elixir“. Rudeni, prasidedant naujam sezonui, Vilniuje grosime koncertą su pasauline žvaigžde Dmitrijumi Chvorostovskiu (bosas, Rusija). Laukia M. Stašauskų parengta programa, M. Pitrėno koncertas su latvių pianistu, J. Domarko koncertas su smuikininku R. Butvila. Sezoną pabaigai parengsime labai įdomų projektą, kuris sumanytas ir jau atliktas Šveicarijoje, Ciuriche. Skambės M. K. Čiurlionio „Jūra“ su vizualizacija – jo paties paveikslais apie jūrą.

…Ateinantį sezoną planuojaime testi koncertų ciklą su jaunais dirigentais, juk dirigentas negali tobulėti be savo instrumento – orkestro. O kad sugebėtų įtrauktį atlikėjus ir klausytojus į muzikos vyksmą, reikėtų ir neeilinės įtaisgos...

Kanuose triumfavo veteranai ir senuviai

Atkelta iš 11 p.

Aktualias moralines pasirinkimo problemas vėl nagrinėjantis režisierius apdovanotas už geriausią scenarijų, o pagrindinių vaidmenų atlilikos Cosmina Stratan ir Cristina Flutur pavadintos geriausiomis aktorėmis.

Geriausio aktoriaus titulo nusipelnė danų aktorius Madsas Mikkelenas, režisierius Thomaso Vinterbergo „Medžioklė“ suvaidinės mokytoją, atsiskirtinai apkaltintą pedofiliją.

Didžiuoju prizu apdovanota italių režisierius Matteo Garrone kokiška drama „Realybė“. 2008 m. tokio paties įvertinimo nusipelnė jo „Gomora“ – rūstus pasakojimas

apie jokio gailesčio nepripažintančius jauniausius itališkos mafijos atstovus. „Realybės“ herojų režisierius surado... kalėjime. Už žmogžudystę kalintis Aniello Arena suvaidino smulkų prekevių Liucianą, kurį kritikai jau praminė šiuolaikiniu Piñokiu. Mat naivus Neapolio žuvies pardavėjas dalyvauja atrankoje į populiarų TV realybės šou ir ši pačių suvokia kaip iš dangaus jam siūstą palaimą.

Žiuri prizas įteiktas britų kino veteranui Kenui Loachui, 2006 m. už „Miežius lenkianti vėjā“ apdovanotam „Auksine palmės šakele“. Ištikimas socialinėms temoms ir realistiniams kinui K. Loachas ši kartą pristatė filmą „Angelų dalis“. Su neprofesionalais Glazge nufilmuota drama, kupina nepagražintos realybės, sodraus gatvės humoru ir neredaguotos kalbos, pasako-

ja apie jauną nusikaltelį, gavusį progą reabilituotis.

Tarptautinės spaudos (FIPRESCI) prizu apdovanota Vokietijoje gyvenančio ir kuriančio režisieriaus Sergeaus Loznicos karinė drama „Rüke“, sukurtą pagal baltarusiu rašytojo Vasilio Bykovą apysaką, kurios veiksmas plėtojasi 1942 m. nacių okupuotoje Baltarusijoje. 1976 m. pagal panaušio šio rašytojo kūrinį režisierė Larisa Šepitko sukūrė tikrą kino šedevrą „Pakilimas“, Berlyno kino festivalyje apdovanotą ir „Aukso lokiu“, ir FIPRESCI prizu. Abu šie filmai, be jokios abejonių, bus ilgai lyginami ir dėl panaušių siužetų, ir dėl tos pačios pagrindinės problemos – moralinio pasirinkimo mirties akivaizdoje.

Prie gyvenimo ir mirties slenkščio atsidūrė ir austrių režisierius

Michaelio Haneke’s filmo „Meilė“ herojai – drauge ilgą gyvenimą nugalėję sutuoktiniai Zoržas ir Ana (juos vaidina prancūzų kino veteranai Jeanas-Louis Trintignant ir Emmanuelle Riva). Asketiškas ir minimalistinis stilius leidžia įspūdžiai iš paprasciausias buities detales, tarsi matytum jas pirmą kartą. Tokioje paribio situacijoje nėra reiškšmingų smulkmenų. Artėjamios mirties alsavimą kiekvieną aki-mirką jaučiantys filmo herojai priima kaip neišvengiamą žemiškojo kelio pabaigos akcentą. Ir norsistorijos finalas aiškus nuo pirmųjų filmo kadru, jis priverčia į daugelį dalykių pažvelgti kitaip.

Prieš trejus metus M. Haneke jau gavo „Auksinę palmės šakele“ už „Baltąjį kaspiną“. Antras analogiškas prizas liudi, kad šis režisierius papildė pasaulinio ki-

no sedevrų skrynelę dar vienu įsimenamu kūriniu.

O štai režisieriu Leosui Caraxui prizų Kanuose vėl pritrūko. Daugelio kritikų favoritu laikytas jo filmas „Dieviški varikliai“ žiuri protokoluose nepaminėtas. Režisierius dėl to nesieltartauja: „Visi mano filmai Prancūzijoje žlugo. Ypač garsiai žlugo „Pola X“, kuris 1999 m. Kanuose buvo parodytas, bet taip ir nepamatytas.“ „Kartais man atrodo, kad aš kuriu filmus kažkokiams fantomams – žmonėms, kurie jau seniai išnykė“, – tasyk samprotavo L. Caraxas.

Dievai nematė tų prizų! L. Caraxas ir be jų turi tūkstančius gerbėjų, kurie ir jo „Dieviškiems varikliams“ suteiks kultinio filmo statusą. O jis kartais už visas auksu spindinčias „palmes“ yra vertingesnis.

Parengė Gediminas JANKAUSKAS

Šeši poetiniai éjimai Kaune

Atkelta iš 2 p.

Gegužės 25-oji, taigi jau paskutinė „Poezijos festivalio“ renginių diena Kaune, paývairstinta tarpdiscipliniškumu. Kaip vieną iš galimų menininkų draugystės būdų organizatoriai siūlė poezijos ir Vytauto Didžiojo karo muziejaus varpų muzikos derinį (skambino kompozitorius Giedrius Kuprevičius). Tai netikėta patirtis ne vien svečiams, bet ir kauniečiams. Regis, būti netoli įvairius muzikinius renginius menančios aikštės reiškia išspareigojimą visų pirmą pamėnė klasikų jubiliejus (Maironio, B. Brazdžionio eiles skaitė aktorė Olita Dautartaitė), bet kartu išryškėjo ir pasikeitusio socialumo atspindys: Vidmantė Jasukaitytė pabrėžė, kad apytuštei aikštė galima skirti intymų eiléraštį. Tod teko prieiti arčiau ir klausytis: tik taip galėjai pagauti Eugenijus Ališanką tariant kūryba, kuriai reikia vaizduoti, naujas Sonatas Palulytės, Eriko Drungytės, lietuvių poetų atlydėtos Ingos Gailės (Latvija), kiniškai skaitomas Mindy Zhang (JAV) ir prancūziškas Jean Portante (Liuksemburgas) eilutes. Ne pirmąsyk Kaune vykstančiuose festivalio renginiuose matytas Gvidas Latakas ir Vytautas Stulpias šventiškai išskleidė Žemaitijos vėliavą – sugrižo tikros šventės dvasia, lydima plojimų poetams bei popietę pagražinusiam maestro.

Po valandos mieste išibarsčiusis poetus priglaudė Kauno fotografijos galerija. Joje draugišką ranką tiesė nemunietyje fotomenininkas Romualdas Rakauskas. Kürėjams bei smalsuoliams leista atsidurti Variaus upės pakrančių fone. Ir po-

„Nemuno“ katinas – jaunajam poetui Donutui Paulauskui.

ezija tarpo, skleidėsi topografiniais niuansais. Tokia vaizdo ir žodžio jungtis buvo pagauli ne vien kaip proga išgirsti dar vieną E. Ališankos eiléraštį, bet patogi megztis tolesnei pažinčiai su svečiais iš Latvijos, Liuksemburgo ir JAV: jų bei vertėjų lūpose staiga skambiai ėmė septis ménuo ir rūkas. Ryškiaspalvės pakrančių vaizdų kompozicijos kariliono garsu fone skaiciusių poetų gretą papildžiusias Aldoną Ruseckaitė ir Tautvydą Marcinkevičiūtę provokavo prabili tie vandenį. Fotomenininkas R. Rakauskas (beje, kultūrinę spaudą skliaudyt pradedantis ne nuo fotografijų, o nuo poezijos puslapių) džiaugėsi intelektualia auditorija ir malonia atmosfera. Toki išpūdi galėjo patirti ir i galériją nuolat užskantys prašalaicai.

Regis, pirmą kartą festivalio metu Kaune rengti vizualiniai skaitymai galėtų tapti malonia įvairove, padedančia atskleisti kelių sričių menininkams, ji leistų pažvelgti į Poezijos pavasari ne vien kaip į skaitymus muziejuje kiemeliuose.

Pakeliui į 48-ojo Poezijos pavasario laureato vainikavimo vakarą literatūriniuose Maironio namuose galėjo kilti mintis: ar liks laisvą vietą prisesti? Visgi svarbiai girdėti poetą – juk toks pirmasis festivalio klausytojo motto. Neramu, ar išgirsime vakaro vedėjo frazę: „...Ruošiasi!“, tarsi į eilutę surikiuojančia poetus. Tačiau renginį vedė literatūros kritikas Valentinas Sventickas ir aktorė Inesa Paliulytė ją apeina, o kūrėjai romiai nutupia priešais auditoriją. Šilta.

Tokiam vakare džiaugsmą keilia jau ne saulėta gegužė, bet ažuolo lapų regalijos ir tautinės juostos, V. Sventicko laudacija apie auksčią, įvairiomis kalbomis pasauliui pažiastamą E. Ališanką. Laureato žodis bei trapus, saugotinas kūriny – eilérastis – skambėjo kaip atsivérimas ir poezijos paukštės siekis priartėti prie žmogaus. Ją pamažu klausytojų perdaivė ir kiti poetai, rankose laikydamis tik po vieną kūrinių (net jei ji A. Ruseckaitė).

Dvi valandos, skirtos poezijai vainikuoti, prabėgo greitai, o pagiriamieji žodžiai ir dėmesys Maironio lietuvių literatūros muziejuje atrodė prasmingi ir laukiami. Visgi ējimas šio finalo link buvo panašus į judėjimą ratu: kauniečiai priminė apie save ir pamažu ji plėtė regionine bei tarptautine bičiulyste, nebijojo iutrauktis ir kitų sričių menininkų. Nors per keletą apsilankymų spėjo užklupi jaunu poetų tekstu ilgesys, ko gero, juos tuo metu vilijojo kitos festivalio programos eilutes. Šių metų Poezijos pavasario programa Kaune atskleidė, kad ratui plėstis yra visokių galimybų, kaip ir įvairiabalių, rašyti skatinamų poetų. Ištikimų festivalio lankytųjų dėmesys parodė, jog kitą gegužę vėl bus kam juos išklausyti.

O šikart poetai ir žiūrovai turėjo progą užtruktis sodelyje ir pasuktai laiko ratą atgal, pabūti su Zenono Baltrušio fotografijų paroda, kurioje užfiksuotas akimirkos iš praeityje vykusiu Poezijos pavasariu.

Zenono BALTRUŠIO nuotraukos

labai sekmingo šių metų gaivinimo turbūt jau nėkas nesiryš rengti.

Gaila, bet baigiamasis vakaras M. K. Sarbievijaus kiemelyje turbūt išlieka pats beviltiškiausias Poezijos pavasario renginys. Regis, ir muzika gera, ir vedėjai puikūs, ir dėmesys pa-skirstytas proporcingai, o vis tiek – per ilgas, per nerangus, neįtikinantis... Tiesą kalbant, kaži ko čia turbūt ir nepadarysi, bet gal šaus kam nors geniali mintis? Kaip tik jos ir trūksta, kad būtų galima įsivaizduojaname festivalio metraštyme padėti didelių, riebių pliusą.

– Kas Poezijos pavasaryje paliko didžiausią išpūdį?

Zigmo Gėlės premijos laureatė Ilzė BUTKUTĖ:

– Žmonės, žmonės ir dar kartą žmonės. Poezijos pavasaris man buvo puiki proga išlysti iš interneto ir gyvai sutikti tuos, kurie skaito poeziją ir net savotiškai ja serga (geraja prasme). Ypač šviesų išpūdį paliko Naisiai – ten Zigmo Gėlės premijos teikimas yra tokia šventė, kad nebus viajam sunku apsakyti. Gimnazistai su mokytoja pagal mano eiléraštius net meninių instaliacijų buvo prikiurę – ėmiai ir susigraudinai... Tą pačią dieną Šiauliuse, Frenkelio vienos parke, vyko kitas įdomus renginys – ne tokie linksmi, tačiau labai elegantiški skaitymai: fontanas, saulėlydis, tarsi būtume persikėlę į XX a. pradžią. Po kelių dienų visai netikėtai, tačiau labai linksmai išvykau į Sintautus, P. Vaiciacijos gimtinę, – su Donatu Petrošiumi bei Arvydu Vižiniūnu buvome eiléraščių vertinimo komisijoje. Taip pat labai šaunūs atrodė festivalio svečiai užsieniečiai –

Gotesmanas (mušamieji) ir Borisas Kirzneris (smuikas).

Tradiciniai vakariniai skaitymai „Užupio“ kavinėje niekuo pernelyg nesiskyrė nuo ankstesnių. Neformali kavinės atmosfera ir ne itin daug skaitovų – taip galima trumpai apibūdinti visą veiksmą. Praeityje, kai po šio renginio vykdavo naaktiniai skaitymai, jis pulsuodavo laukimui ir, drėčiau teigt, kvepėdavo dar išgersimu alkoholiu, dabar ši meniška netvarka šiek tiek iškyri. Neappleidžia jausmas, kad skaitymai Užupyje savo jau atgyveno – kaip ir naaktiniai, kurių po ne-

regis, susirinko kaip reta stiprūs, įdomūs, skirtinių kūrėjai.

– Kokie tavo išpūdžiai pasibaigus Poezijos pavasario festivaliu?

Vienas almanacho sudarytoju Marius BUROKAS:

– Man šis festivalis pasirodė gynesnis ir nuoširdesnis: daugiau priavę, pavienių iniciatyvų „iš šono“, viškias margiai, daugiau šurmulio. Labai smagus dalykas – paskiri užsieniečių skaitymai, gali netrukdomas pasiklausyti svečių, kurie papras-tai paskęsta didesniuose renginiuose ir neatsiskleidžia taip, kaip turėtų. Tikrai pasiteisina ir poetų vaizavimas į svečias šalis, kuriose esama lietuvių bendruomenė: gal žmonių ten susirenka nedaug, bet poezija jiems padepta palaikyti ryšį su paliktais na-mais. Tikiuosi, vakaru žydų kultūrai atminti pradėta Vilniuje gyvavusių ir tebegyvuojančių tautų literatūrų pa-gerbimo tradicija tėsis ir kitamet. Juk reikia prasikrapšyti akis ir prisimin-ti, kad Vilniuje kūrė ir kuria ne vien lietuvių. Lieka tikėtis, kad PP ne plė-

sis ir pompastiškės, o skaidysis ir įvairės, kad pradėta kryptis bus išlaikyta. Na ir, žinoma, nors pirmasis naujai permąstyto PP almanacho blynas labai neprisivilo, tobulinti jį reikėtu. Džiugu, kad šiemet visas almanacho tiražas buvo tiesiog nušluotas.

– Ar esate patenkintas pasibaigu-siu festivaliu?

LRS pirmininkas Antanas A.JONYNAS:

– Manau, labai sekmingai pavyko tradicinių festivalų papildyti nau-jais renginiais ir sukurti intrigą. Džiugu, kad pastebime vis daugiau jaunų žmonių – tai liudija, kad Poezijos pavasaris neatsilieka nuo laiko, yra aktualus, prasminges. Tiesą kalbant, esu laimingas, jog pavyksta vis iš naujo pakurstyti susidomėjimą poezija – juk toks ir yra mūsų, kaip festivalio organizatorii, uždavinys. Kaip tikrai didelį pasiekimą įvertinčiau mū-sų pačių išleistą „Poezijos pavasario“ almanachą, beje, jau išgraibstytą skaitytojų. Apie tai anksčiau nedrįsdavo-me ir svajoti.

Poezijos pavasario laureatas – Eugenijus ALIŠANKA. Už eiléraščių knygą „Jeigu“ jam įteiktas diplomas ir Kauno miesto savivaldybės Maironio piniginis prizas.

Dionizo Poškos premija – Valdemarui KUKULUI (skirta po mirties) už poezijos knygą „Saulėlydis – mano giesmė“ ir „Antausis sienai“.

Salomėjos Nėries premija – Gintautui DABRIŠIUI už eiléraščių knygą „Juojų vienas“.

Zigmo Gaidamavičiaus-Gėlės premija – Ilzei BUTKUTEI už eiléraščių knygą „Karavanų lopšinės“.

Vaikų poezijos laureatas – Vladas BRAZIŪNAS, įvertintas už eiléraščių knygą vaikams „Kuosos Kro gyvenimas ir at-virkščiai“.

Už pasaulio poezijos vertimus į lietuvių kalbą apdovanotas Gintaras PATACKAS. Jam skirtas ir Kauno televizijos prizas.

Už lietuvių poezijos vertimus į kitas kalbas pagerbtas Georgijus JEFREMOVAS.

Už profesionalumą palydint poezijos knygą link skaitytojų apdovanota literatūrologė Donata MITAITĖ.

UAB „Kauno vandenys“ poezijos kritikos premija – Leonui GUADAČIUI už knygą „Noriu klysti“.

Moksleivių poezijos skaitymų „Augame kartu su eiléraščiu“ pri-zininkai – Inga SANAKOJE-VAITĖ ir Simonas BERNOTAS.

Laivųjų skaitymų sostinės „Bix“ kavinėje prizininkas – Mantas BALAKAUSKAS.

Poezijos ir dainuojamios poezijos vakaro „Sueiliuotas pavasaris“ prizas – Tomui NORKAIČIUI.

Panėvėžio Vytauto Žemkalnio gimnazijos prizą pelnė poetas Algimantas BALTAKIS. Jam atiteko ir Alytaus r. Daugų festivalio „Laukinės vaivorykštės“ pirmasis prizas;

Vilniaus miesto savivaldybės skiriamai Laimonu Noreikos premija – aktoriui Albinui KELERIU.

Vilniaus miesto savivaldybės mero premija – Antanui ŠIMKUI už eiléraščių knygą „Sezonas baigtas“.

Dienraščio „Kauno diena“ prizas – Donaldui KAJOKUI už kūrybingiausią knygą „Kurčiam asiliukui“.

„Lietuvos ryto“ premija – Korneliui PLATELIUI už esę kryptį „Ir mes praeiname“.

Savaitraščio „Šeimininkė“ prizas – Tautvydai MARCINKĘVIČIŪTEI už W. Shakespeare'o kūrybos vertimą. Jai atiteko ir Maironio lietuvių literatūros muziejaus prizas.

„Kauno spaudos“ prizas už knygą „Paleisk mano ranką“ – Dovilei ZELČIŪTEI.

Klausytojų prizas, Edmundo Unguraičio sukurta „Taupyklė“, Maironio sodelyje atiteko Erikai DRUNGYTEI.

Festivalio rengėjų prizas už publikacijas apie Poezijos pavasari – Rimvydui STANKEVIČIUI.

LRS pirmininko prizas – polisis svečių namuose „Plunksna“ Nidoje – Benediktui JANUŠEVIČIUI.

Viskas iš popieruko

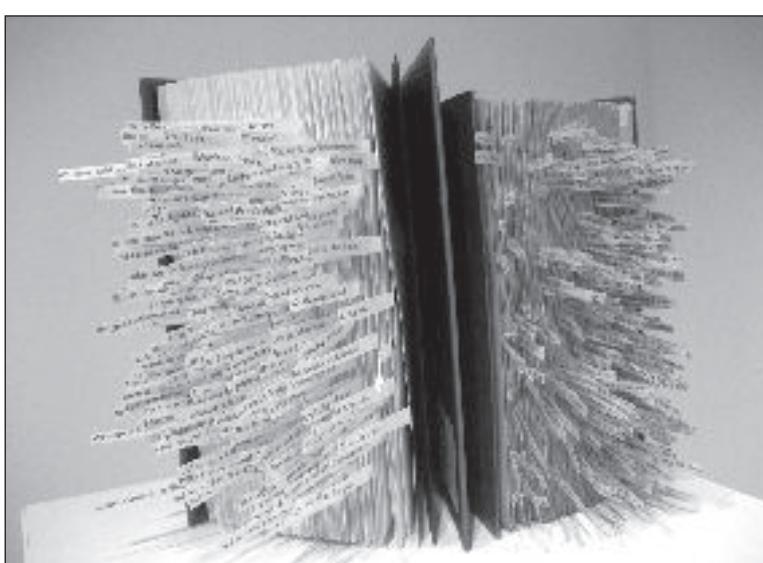
Audronė MEŠKAUSKAITĖ

„Popierukas“ yra ne koks popierugaliukas, o visai rimtas daiktas, kai patenka į menininkų rankas, virsta jų kūrinių medžiaga, o tada ir idėmia paroda. Virgilijus Trakimavičius – šios popieriaus idėjų parodos, surengtos galerijoje „Balta“, kurioje eksponuojami ir funkcionaliūs daiktai, ir meno kūriniai, sumanytojas bei iniciatorius. Tekstilės galerijoje jau trečią kartą rengiamas „Popierukas“, tačiau pirmą kartą joje oficialiai prisistato kūrybinė grupė „Four Arts“ (direktorė Roberta Mizgeraitė), suorganizavusi parodą. Tokių „pirmų kartų“ yra ir daugiau. Pirmą kartą pristatyta jau tarptautinė paroda, pirmą kartą surengtos tarptautinės dirbtuvės, kurias organizavo kino studija „Intro“ ir tai padarė. Parodoje savo darbus rodo dalyviai iš Europos (Lenkijos, Nyderlandų, Šveicarijos, Lietuvos), taip pat Islandijos, Japonijos bei popieriaus inžinierius iš JAV. Professionalūs parodos dalis eksponuoja galerijoje „Balta“, kita – studentų darbai – rodomi interjero dizaino centre „Artis“.

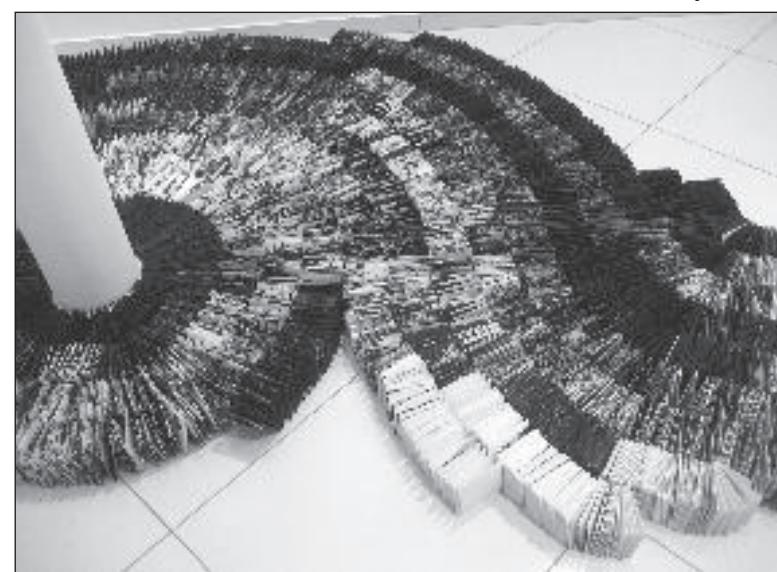
Per tarptautinės parodos „Popierukas“ atidarymą galerijoje „Balta“ paskelbtas kūrybinių dirbtuvės „Caminorm films“ nugalėtojas. Režisierius James Argyllas atvyko apdovanoti kūrybinių dirbtuvėi prizininką. „Galio padėkoti visiems projekte dalyvavusiems studentams, kurie labai aktyvūs, talentingi ir kūrybingi. Buvo įdomu ir nauja paprašyti kitos šalies ir kultūros menininkų sukurti kā nors, ko jie niekada nėra darę“, – kūrybinių bendradarbiavimu džiaugesi režisierius. Pirmosios vietos laimėtojai įteiktas kelialapis į Didžiąją Britaniją, ten ji gali būti filmuotis masinėse naujo filmo scenose. Tačiau mažesniais prizais apdovanoti visi, nes darbai buvo verti. Jungtinės VDA KDF Didžiajame katedros ir VSI „Four Arts“ kūrybinėse dirbtuvėse „Caminorm films“ buvo sukurti Didžiosios Britanijos kino studijai „Shepperton studios“ skirtas prekės ženklas bei introanimacija.

Popieriaus parodą atidarė ir kologas sveikino garsiosios tekstilės bienalės organizatorė Virginija Vitkienė. „Labai džiugu, kad į Kauną ateina dar vienas tarptautinis renginys, kuriu mieste jau nemažai, ir atskleidžia puikias savo galimybes. Popierius parodoje panaudotas itin išradingai. Joje ir instalacijos, ir skulptūrinės kompozicijos, medžios menas bei fotografija. Pasirodo, iš popieriaus įmanoma sukurti pačių netikėčiausiu dalyku. Galima net jo muziką išgirsti“, – išpuodžiai dalijosi V. Vitkienė.

„Zmogaus siekis, ar būtų sąmoningas ar ne, išsaugoti popierijų savo aplinkoje atspindį neblėstančiai jo vertę. Juk lyginti popierij, įveikusį kelių tūkstantmečių kelią, su naujensėmis, nors kartais ir populiarės medžiagomis – tarsi lyginti konjakus su brendžiu, kuriuo nebūtina brandinti. Šiame sugretinime galima įžvelgti skonio, kvapo, spalvos pojūčių skirtumus. Pojūčiai kalbant apie popieriją taip pat yra neapsakomai svarbūs, nes inspiruoja emocijas, padedančias geriau suprasti save ir pasaulį. O kiekvienas jį suvokiaiame savaip“, – teigia dizainerė Brigitė Strazdaitė. Paroda daugiausia ir atskleidžia tai, kad kiekvienas mūsų mąstome savaip. Ta pati medžiaga, atėjusi iš medžio šerdies, igauna pačių netikėčiausiu formą. Cia nedaug nutilstama nuo gamtos diktuojamų modelių ir struktūrų, tačiau kartais kūriniai gali skleistis itin griežto-

Ragnhildur JÓHANNS (Islandija). „Skulptürinės poemos, anglų kalba“.

Kamila POLAK (Lenkija). „Spaudos struktūra“.

mis, urbanizuotai aplinkai būdinių formomis. Kamila Polak iš Lenkijos popierių mėgina prisiųkinti sekdamas senosiomis origami lankstymo tradicijomis, tik nubraukia nuo jų kiek salstelėjusi prieskonį, i kurį visa galva neria Kristina Mikalauskaitė, išlanksčiusi tūkstantį origamio gervių ir suskurusi mažutį jų kosmosą. O viešnos iš Japonijos Noriko Yamaguchi darbai švelnūs ir trupūs, prikaišytų tradicinio plonycio popieriaus detalų, kurios yra lyg nuoroda į gimbają autorių šalį ir jos tradicijas. Laimutės Varkalaitės darbuose „Popierinė gamtos studija“ taip pat ryški sasaja su gamtos tema. Cia popierius ir yra tarsi pati gamta: jo lakštai virš vabalais, lapais, žolės kuokstais, kurie beveik fotografiškai tiksliai atitinka „originalą“, o šalia ir tirkasis fotografinis mēginimas – nuotraukose užfiksuotos popierinės gamtos „kopijos“ kuria keistą simuliakrinių išpūdių. „Gamtiškumas“, natūralumas ši kartą ir vidinis, ir išorinis. Valerie Buess iš Šveicarijos eksponuoja du darbus, žymincius kontrastingas popieriaus formas, kurių faktūra diktuoja vis kitokias asociacijas ir jutimus. „Pagauk“ – sunkus ir kietas tarsi akmuo, „Šiltat“ – minkštasis kailis iš popieriaus.

Šią medžią parodos organizatoriai traktuojuoja kaip itin universalią, unikalą, ekologišką ir šiltą, jos tyrinėjimai, jaukimasis ir yra pagrindinis objektas, o gal tikslas. Visi eksponuojami darbai kada nors išnyks, sudūlės ir virs dulkiems. Tiesa, kelių autorui „Staciakampis“ daiktas iš pelėnu buvo absoliutus to įrodymas. Vienas kūrybingas parodos lankytojas po valandėlės supresuotą staciakampį pavertė tiesiog pelenu krūvelė... Meno kūrinys gyvavo trumpai lyg drugelis, išsibarstė lyg mandala. Nieko solidaus, įpareigojamo ar šalto nematyti ir kituose darbuo-

se. Paprastoje medžiagoje skleidžiasi itin laki menininkų vaizduotė.

O mes, pasidairė po parodą, kalbiname V. Trakimavičių, Vilniaus dailės akademijos (VDA) Kauno dailės fakulteto (KDF) dėstytoją, kuris pats mėgsta popierij ir skatiniai iš jo kurti jaunuosius menininkus.

– Atidarant parodą džiaugtasi, kad ji yra tokia, kokios ir tikėtasi. Gal galite detalizuoti, kokia?

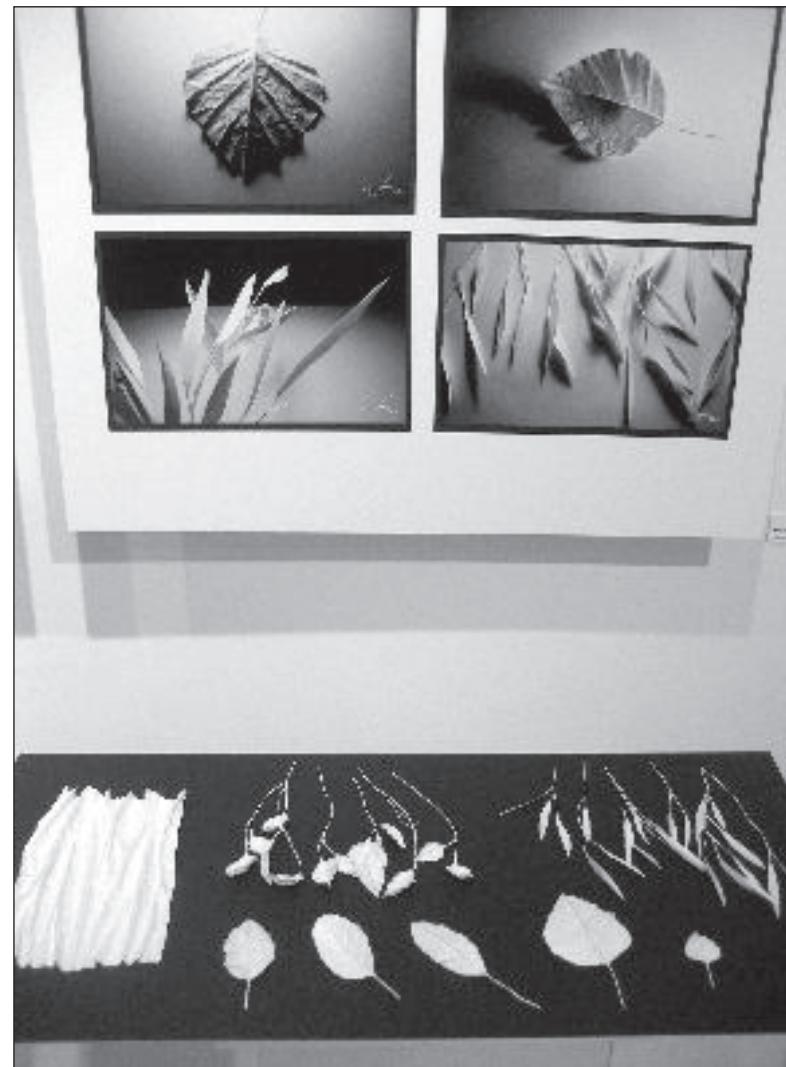
– Svarbiausia – įvairi. Norėjosi parodyti, kad popierius yra visoks: šiltas, jaukus, minkštasis ir besibadančius, gražus ir nelabai. Kurdamas su popieriumi menininkas puikiausiai gali išsakyti tai, kas glūdi jo sieloję, perteikti mintis ir nuotaikas. Medžiaga labai įvairialypė.

– Kodėl parodai pasirinkote vieną medžią? Koncentruodamiesi siekiate atrasti daugiau jos raiškos galimybių?

– Iš tiesų nieko nauja pasaulyje nėra. Sunku aptikti ką nors kardinalias netikėto. O kodėl nepabandyti popieriaus? Nesenai dalyvaujančio Londone organizuotose dizaino dienose ir ten pamačiau labai įdomių darbų iš popieriaus. Aš jau seniai domiuosi šia medžiaga ir vadiniu save „popieristu“. Esame net manifestą sukūrė. Pagalvojome, kad jau gana virti savo sulytse, laikas pasirodyti pasauliui. O „Popierukas“ – dar vienos reikšmingas taškas mūsų kultūriniam gyvenimė. Tik gali būti, kad išsiliejus į plačiuosius vandenis jis virs „Papieruku“. Taip visi supras, apie ką mes kalbamė.

– Kodėl subūrėte „Four Arts“? Kam apskritai reikia telktis į grupes, o ne kurti individualiai?

– Taip lengviau gyventi. Po vieną labai sunku. Kai gali pabūti bendraminčių grupėje, darosi daug lengviau ir įdomiau kurti. Gal į tokią bendrą veiklą susibūrė jauni menininkai nesiver sur kors kūr,

Laimutė VARKALAITĖ (Lietuva). „Popierinė gamtos studija“.

liks Lietuvoje, turės čia darbo, užsakymų.

– Kokie menininkai labiausiai mėgsta popierij?

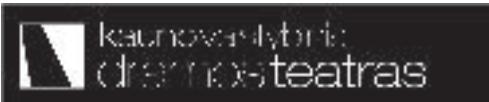
– Šioje parodoje dalyvauja netik dizaineriai. Yra skulptorius, iš JAV atvykės popieriaus inžinierius, o olandė kaligrafė ši kartą rašo popieriaus mase. Tai labai paslanki medžiaga, tinkanti pačiomis įvairiausiomis idėjomis išgyvendinti.

Apskritai džiaugiuosi, kad mes vis dar skaitome popierines knygas ir laikraščius. Taip nesinori prarasti jų teikiamų malonumų: popieriaus šiugždenimo, savotiško kvapo, galimybės nupūsti dulkes nuo seno leidinio, įdėti tarp puslapinių skirtukų.

– Kaip ir kiek pats dirbate su popieriumi?

– Bus jau gal trisdešimt metų. Nors tik dabar savo kūrinį pristaatu parodoje. Jis skirtas kelionėms. Tai žemėlapis, kuriam ne pažymėta nė viena gatvė, nes iš tiesų jos visiškai nesvarbios. Juk po kelionių atminyje dažniausiai lieka labai asmeniškos, intymios akimirkos: netikėti garsai, kvapai, nuotaikos, atmosferos, o ne žymūs pastatai ar garsios gatvės, kurias privalu aplankysti. Mano žemėlapis – ir Paryžius, ir Berlynas, ir Kaunas vienoje gatvėje raizgalyne. Visi konkretumai išnyksta ir mano kūrinyje, ir kelionėse.

Autorės nuotraukos

92-ojo kūrybinio sezono gegužės-birželio mėnesio repertuaras

31 d., ketvirtadienį, birželio 9 d., šeštadienį, 18 val. Rūtos salėje – Yukio Mishimos „Markizé de Sad“. Dviejų dalių ironiška fantazija. Spektaklio trukmė – 2.45 val. Režisierius Artūras Areima. Bilieta kaina – 30 Lt.

31 d., ketvirtadienį, 19 val. Mažojoje scenoje – Juhan Smuul „Svečiuose pas pulkininko našlę“. Vienos dalių anekdotas. Režisierė Danutė Juronytė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 25 Lt.

Birželio 2 d., šeštadienį, 18 val. Rūtos salėje – Friedricho von Schillerio „Plēšikai“. Antidekalogas (N-16). Režisierius Artūras Areima. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

5 d., antradienį, 6 d., trečiadienį, 18 val. Ilgojoje salėje – Antono Čechovo „Palata“. Vienos dalių spektaklis. Inscenacijos autorius ir režisierius – Rolandas Kazlas. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilieta kaina – 50 Lt.

7 d., ketvirtadienį, 18 val. Ilgojoje salėje – Biljanos Srbjanovič „Skēriai“. Dviejų dalių tragikomedija. Režisierius Rolandas Atkociūnas. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

8 d., penktadienį, 18 val. premjera! Rūtos salėje – Eugenes Scribe „Priežastys ir pasekmės“. Istorinė komedija. Režisierius Raimundas Banionis. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kaina – 40 Lt.

10 d., sekmadienį, 18 val. Penktojoje salėje – Jeano Dello ir Geraldo Sibleyraso „Tegyvuoja Bušonas!“. Vienos dalių komedija. Režisierius Ričardas Vitkaitis. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

13 d., trečiadienį, 18 val. Rūtos salėje – Sofi Aksanen „Apsivalymas“. Vienos dalių drama. Režisierius Jonas Juras. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 71) dirba kasdien 10.30-19 val., tel. 22 40 64. Bilietus taip pat platina *Tiketa*.

Kauno kamerinis teatras

31 d., ketvirtadienį, birželio 1 d., penktadienį, 18 val. premjera! Eženo Jonesko „Plakagalvė dainininkė“. Vienos dalių absurdo komedija. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilieta kainos – 24, 30 Lt.

2 d., šeštadienį, 13 d., trečiadienį, 18 val. Fransua Rablė „Gargantua ir Pantagruelis“. Užstalė tikriesiems gurmanams (N-18). Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1.55 val. Bilieta kainos – 40, 50 Lt.

7 d., ketvirtadienį, 18 val. atsišveikinimas su spektakliu! Franco Rame, Dario Fo, Jacopo Fo „Viena namuose“. Mono-komedija. Režisierius Aleksandras Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilieta kainos – 20, 25 Lt.

9 d., seštadienį, 18 val. Lauros Shaines Cunningham „Mergvakaris“. Dviejų dalių amerikoniška komedija. Režisierius Aleksandras Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2.35 val. Bilieta kainos – 24, 30 Lt.

Teatro kasa (Kęstučio g. 74A) dirba I-V 14-18 val., VI-VII 11-18 val., tel. 22 82 26. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt* ir *Bilietai.pasaulis*.

Birželio 2 d., šeštadienį – Klaipėdos universiteto menu fakulteto režisūros katedros studentų diplominių spektaklių pristatymas. **15 val.** W. Saroyan „Ei, žmonės“. Režisierius Kęstutis Bručkus. **17 val.** „Bendrautoriai“ pagal W. Alleeno „Riversaido keliais“. Režisierius Jonas Baranauskas. **19.30 val.** „Visai neblogai“ pagal N. Sarautee „Taip ar ne“. Režisierius Alius Veverskis. Bilieta kaina – 5 Lt, studentams jėjimasis nemokamas.

8 d., penktadienį, 19 val. „Mokėk – duosiu“ pagal Gi-tanos Gugevičiūtės „Labas gyvenimas“. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilieta kainos – 35, 40 Lt.

12 d., antradienį, 19 val. Aleksejaus Slapovskio „Nuo-raudonos žiurkės iki žalios žvaigždės“. Režisierius Darius Rabašauskas. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilieta kainos – 35, 40 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) dirba III-V 15-19 val., VI-15-18 val., VII – valandą pries spektakli, tel.: 40 84 70, 22 60 90. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt*.

Nemunas

ISSN 0134-3149

Leidžiamas nuo 1967 m. balandžio mėn.

Išeina ketvirtadieniais

Gedimino g. 45, 44239 Kaunas
Telefonas ir faksas – (8-37) 322244
El. paštas: nemunasredakcija@gmail.com
Internetinis adresas: <http://www.nemunas.net>

Indeksas 0079
Steigėjas ir leidėjas – Lietuvos rašytojų sąjunga
Steigimo liudijimas Nr. 405
Spausdino TAURAPOLIS
Tiražas 1500
Rankraščiu nerecenzuojame ir negrąžiname.

Kauno valstybinis lėlių teatras

2 d., šeštadienį, 14 val. Mažojoje scenoje – „Meškiuko gimtadienis“. Muzikinė fėjų pasaka. Nuo 3 m. Režisierė Rasa Bartninkaitė. Bilieta kainos – 8, 10 Lt.

3 d., sekmadienį, 12 val. „Pasaka apie lietus lašelį“. Apie tai, kokie esame svarbūs, nepakartojami, reikalingi. Nuo 3 m. Režisierius Olegas Žiugžda. Bilieta kainos – 8, 10, 12 Lt.

3 d., sekmadienį, 18 val. Vido Bareikio „Rėkiantis“ koncertas. Bilieta kainos – 15, 20 Lt. Bilietaus platina *Bilietai.pasaulis* ir teatro kasa likus dviems valandoms iki koncerto pradžios.

9 d., šeštadienį, 12 val. Valerijos ir Stasio Ratkevičių lėlių muziejus – „Svečiuose pas skudurinę Onutę“. Teatralizuotas renginys. Nuo 3 m. Režisierė Elena Žekienė. Bilieta kaina – 8 Lt.

10 d., sekmadienį, 12 val. Mažojoje scenoje – „Žirafa su kojinėmis“. Spalvoti draugų nuotykiai džiunglėse. Nuo 5 m. Režisierė Gintarė Radvilavičiutė. Bilieta kainos – 8, 10 Lt.

13 d., trečiadienį, 18 val. Ovidijaus Vyšniausko ir grupės koncertas. Bilieta kaina – 40 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 87A) dirba IV-V 11-17 val., VI-VII 10-14 val., tel. 22 16 91. Bilietaus taip pat platina *Bilietai.pasaulis*.

XVII Pažaislio muzikos festivalis

3 d., sekmadienį, 19 val. Pažaislio vienuolyne – pradedamais koncertas. Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras (meno vadovas ir vyr. dirigentas Gintaras Rinkevičius), Kauno valstybinis chorus (meno vadovas ir vyr. dirigentas Petras Bingelis). Solistai: Lilija Guabaidulina (sopranas), Ieva Prudnikovaitė (mecosopranas), Vaidas Vyšniauskas (tenoras), Liudas Mikalauskas (bassis). Dirigentas Gintaras Rinkevičius. Programoje: Antonio Vivaldi „Gloria“, arijos ir ansambliai iš Vincenzo Bellini, Giuseppe Verdi, Gaetano Donizetti, Jacques Offenbach, Paul Abraham operų ir operečių. Bilieta kainos – 20, 30 Lt.

8 d., penktadienį, 18 val. Kauno valstybinėje filharmonijoje – jaunieji talentai. Kauno miesto simfoninis orkestras (vadovas Algimantas Treikauskas). Solistai – Mstislavo Rostropovičiaus labdaros ir paramos fondo laureatai: Justina Maria Doerup (smuikas), Stasys Makštutis (klarnetas), Artūras Šukys (klarnetas), Simas Šakenis (fortepijonas), Kristina Annamukamedova (fortepijonas). Dirigentas Martynas Staškus. Programoje – Wolfgang Amadeus Mozart, Franz Krommer, Simas Šakenis, Camille Saint-Sains. Bilieta kainos – 15, 20 Lt.

9 d., šeštadienį, 16 val. Žemaitijos kolegijos Rietavo fakulteto salėje – Lietuvos pirmosios muzikos mokyklos įkūrimo 140-osioms metinėms Kauno miesto simfoninis orkestras (vadovas Algimantas Treikauskas). Solistai: Jolana Gedmintaitė (sopranas), Mstislavo Rostropovičiaus labdaros ir paramos fondo laureatai: Stasys Makštutis (klarnetas), Artūras Šukys (klarnetas). Dirigentas Martynas Staškus. Programoje – Wolfgang Amadeus Mozart, Franz Krommer. Jėjimasis nemokamas.

9 d., šeštadienį, 17 val. Zyplių dvare – kamerinės muzikos vakaras. Ansamblis „Alla tre“: Aušra Lukoševičiutė (fleita), Algimantas Treikauskas (fleita), Aušra Bartkevičiutė-Gelusevičienė (fortepijonas). Programoje: Pierre Prowo, Georg Philipp Telemann, Samuel Wesley, Claude Debussy, Robert Schumann, Franz Doppler, Hector Berlioz. Bilieta kaina – 12 Lt.

10 d., sekmadienį, 18 val. Kauno valstybinėje filharmonijoje – smuiko legenda. Pierre Amoyal (smuikas, Prancūzija), Darius Mažintas (fortepijonas). Programoje – Edvardas Grieg, Robert Schumann, Fritz Kreisler, Jules Massenet, Cesar Franck. Bilieta kainos – 15, 20 Lt.

Bilieta iš festivalio koncertus galima įsigyti: Kauno valstybinės filharmonijos kasoje (II-VII 14-18 val., tel. 20 04 78), renginio vietoje vieną valandą pries renginį ir bet kurioje Tiketos kasoje ar internetu www.tiketa.lt.

Birželio 2 d., šeštadienį, 17.30 val., 3 d., sekmadienį, 16 val. Vytauto Didžiojo karos muziejaus sodelyje – varpų muzikos koncertai. Skambės baroko muzika. Karilionu skambins Julius Vilnonis.

8 d., penktadienį, 18 val. ryškiausio Estijoje akordeonisto Henn Rebane solinis koncertas. Skambės įvairių žanrų akordeono muzikos melodijos. Bilieta kaina – 10 Lt. Bilietaus galima įsigyti Kauno menininkų namų „Mūzų svetainėje“ (I-IV 10-13 val., 14-17 val., V 10-13 val., 14-16 val. ir prieš renginį), o taip pat visose *Tiketa* kasoose.

Kauno menininkų namų Mūzų svetainėje iki rugpjūčio 10 d. veikia Kauno Juozo Grubo meno vidurinės mokyklos mokinijų paroda „Atsiminimai klajojant“. Jėjimas nemokamas.

31 d., ketvirtadienį, 18 val. Kauno tautinės kultūros centre (A. Jakšto g. 18) – tapybos mokymai suaugusiesiems „Prie molberto“: paveikslas su žmonėmis. Veda dailininkas Gvidas Latakas.

Birželio 2 d., šeštadienį, 16 val. paskaita „Vedlys ir vedi-mas. Susidorojimas ir dora“. Lektorius Aleksandras Žarskus.

4 d., pirmadienį, 18 val. KTKC etninės veiklos studijoje (Kalniečių g. 180) – mokymai jaunimui ir suaugusiesiems „Kūrybos džiaugsmui“: grafika. Veda dailininkė Dalia Žiurkelienė.

5 d., antradienį, 18 val. KTKC – mokymai suaugusiesiems „Vakarojimai seklycioje“: netradicinės tekstile technikos. Veda Daiva Vainauskienė.

6 d., trečiadienį, 18 val. paskaita „Birželio mėnesio kandlerius: Tėvo diena, Devintinės, Šv. Antanas, Gedulė ir vilties diena, Rasos, Kupolė, Krešės, Šv. Jonas Krikštytasis, Šv. apaštalai Petras ir Paulius“. Lektorius Aleksandras Žarskus.

7 d., ketvirtadienį, 18 val. vakaronė „Šokim“: Joninių rateliai ir žaidimai. Veda Daugailė Brazilytė. Jėjimas nemokamas. **18 val.** tapybos mokymai suaugusiesiems „Prie molberto“: Veda dailininkas Gvidas Latakas.

9 d., šeštadienį, 16 val. paskaita „Seserystė ir mergystė. Motinystė ir mergystė“. Lektorius Aleksandras Žarskus.

11 d., pirmadienį, 18 val. KTKC etninės veiklos studijoje – mokymai jaunimui ir suaugusiesiems „Kūrybos džiaugsmui“: koliažas. Veda dailininkė Dalia Žiurkeliene

12 d., antradienį, 18 val. mokymai suaugusiesiems „Vakarojimai seklycioje“: netradicinės tekstile technikos. Veda Daiva Vainauskienė.

13 d., trečiadienį, 18 val. paskaita „Vasarividžio virsmas – Rasos šventė“. Lektorius Aleksandras Žarskus.

Birželio 2 d., šeštadienį, 18 val. Rysų istorijos muziejuje (Rotušės a. 19) – dainuojamosios poezijos festivalio „Senamiesčio Žiogas“ VI sezonė atidarymas. Koncertuos Andrius Kaniava, grupė „Saulės Broliai“, Egilė Sirvydytė, Rokas ir Akvilė. Veiks keramikos darbų paroda, mažiausiemis klausytojams – kūrybos namuvičių „Vėjų Fėja“ dirbtuvės.

3 d., sekmadienį, 19 val. muzikinio projekto „Chorū karai“ nugalėtojas Kauno rajono choras „Božolé“ su legendine grupe „Rondo“ priešakyje iš tikimiuosius savo gerėjus kviečia į koncertą „Mes sakome AČIŪ“.

31 d., ketvirtadienį, 17.30 val. Rašytojų klubė (K. Sirvydo g. 6, Vilnius) – Lietuvos kultūros fondo Knignešio draugijos vakaras „Knignešystės atspindžiai poezijoje ir ekrane“. Programoje: „Švyti uždrausta rai-dė“ (2004), knygnešystės antologiją tēsiant – poetų posmai; Jono Trukano filmas „Knignešys“, susitikimas su režisieriumi; knygnešių laikų giesmės ir dainos, Vilniaus mokytojų namų žemaičių folkloro ansamblis „Tyklė“ (vad. Vitalija Brazaitienė); knygnešio M. Survilo vardinės apdovanojimų įteikas draugijos mecenatė iš Šveicarijos Janina Survilaitė-Vaitkevičienė; paroda „Paminklai Lietuvos knygnešiams ir daraktoriams“ (R. Dichavičiaus ir J. Valiušaičio fotoplakatai). Renginių ves Lietuvos knygnešio draugijos pirmmininkė dr. Irena Kubiliénė.

Rēmėjai:

LITUVOS RESPUBLIKOS KULTŪROS RÉMIMO FONDAS

KAUNO MIESTO SAVIVALDYBĖ

RAŠYTOJŲ KLUBAS

R

SPAUDOS, RADIOS IR TELEVIZIJOS RÉMIMO FONDAS

„Nemunas“ rekomenduoja

Kitokio kino klube – „Džeiné Eir“

Gediminas JANKAUSKAS

Antradienį, birželio 5 d., Kitokio kino klube žiūrėsime dviešint pirmają britų rašytojos Charlotte Bronte romano „Džeiné Eir“ ekrанизaciją.

Kaimo kumigo dukters Ch. Bronte knygos „Džeiné Eir“ siužetas remiasi klasikinio gotikinio romano schemomis, bet autorė drąsiai su-

lauž kanonus ir metė iššūkį savo laiko tradicijoms. Pirmi knygos recenzentai buvo pakraupę nuo tuo metu neregėtos drąsos. Žurnale „Quarterly Review“ (1848 m.) piktintasi, kad autorė išdrīsto pasiskatyti prieš turtuoli komfortą ir beturčiu skurdą, o pats romanas buvo pavadinėtas antikrikščionišku. Dar puritonus papirkino, kad Džeiné pirmojo prisipažista mylimam vyriškiui

apie savo jausmus – tai Viktorijos laikų Anglijoje laikytą neregėtū amoralumu. O pats didžiausias rašytojos nusikalstimas, anot to meto recenzentų, kad Ch. Bronte išdrīsto pasmerkti XIX a. Anglijos įstatymus, darančius santuokos susaistytus žmones nepajudinamų dogmų vergais. Tokiai kaip romane pavaizduotas Tomfildo dvaro šeimininkas Edvardas Ročesteris, apgaule apvesdintas su beprote.

Kliuvo ir Bažnyčios tarnams. Štai Lokvudo prieglaudos „geradarai“ yra besirdžiai šventeivos, veidmainiai ir sadistai. O jaunas pastoriūs Sent Džeimsas, iš pirmo žvilgsnio panašus į idealų Dievo tarną, iš tikrujų pasirodo esas pedantas ir religinis fanatikas, dėl aklo tikėjimo aukojantis nuoširdžius jausmus ir siltus žmogiškus santykius.

Néra reikalo pasakoti „Džeinės Eir“ siužeto. Bent kartą knygą perskaiciusieji jį puikiai žino. Bet į kiną tokie skaitytojai vis tiek eina, nes nori pamatyti, kaip ekrane įkūnijyti jų pamėgti personažai. Ta da galima palyginti aktorius su jų vaidinamų heroju aprašymu arba nuspresti, koks „Džeinės Eir“ ekrанизacijoje Džeinė ir Ročesteris yra tobuliausiai.

Savaitgalis prie televizoriaus

Kaip Tony Blairas išgelbėjo monarchiją

Gediminas JANKAUSKAS

Filmo „Karalienė“ (penktadienis, 21.55 val., Lietuvos ryto TV) svarbiausiai išyviai plėtojasi 1997-ųjų rugpjūtį. Jie prasideda visai prieš princiess Dianos žūtį, ir ši tragedija, kurios netiesioginiai liudininkai dar vienai neseniai buvome mes visi, tampa kamertonu, kuriuo išbandoma britų monarchijos tvirtybė.

Princės žūtis karališkos šeimos monoličią perskélé į dvi dalis. Senas tradicijas puoselejantys aristokratai – karalienė Elžbieta antroji, karalienė motina ir princas Filipas – mano, kad būsimo sosto išpėdinio motinos laidotuvės yra privatus reikalas ir viskā dera atliki oriai Bekingemo rūmų tyloje. Visai kitos nuomonės princas Charlesas ir ką tik premjeru tapęs T. Blairas. Tuo metu, kai karalienė delsė išreikštį bent mažausią pagarbos ženklu velionei, jaunas premjeras viešai pavadino Dianą „Sirdžių princė“. Kelias paras vyskusi karališkų apartamentų apgultis, gyvų gėlių jūrą ir piktį išpuoliai prieš „besirdę“ karalienę britų spaudoje save padarė. Tūkstantmetės imperijos valdovė suprato, kad laikai pasikeitė, kad dabar atsakingais momentais stoti akivaizdon su savo liaudimi ir spaudos atstovais yra tikrai ne lengviau, nei anksčiau vesti karius į mūsi. Aktorė Helen Miren šią metamorfozę suvaidino išties karališkai.

Daugelio perdirbinių sulaukęs „Padaras“ (penktadienis, 1.20 val., LNK) – istorija apie fantastiškus reiškinius, kuriuos savo kailiu patyrė Antarktida tyrinėjė mokslininkai. Kartą jie susidūrė su paslaptingu padaru, galinčiu persikūninti į bet kokį organizmą ir net perimti žmogaus pavidala. Pamažu šis mistinis „kūnų grobikas“ imai naikinti ekspedicijos dalyvius.

sas problemas vienu piršto paspaudimu labai apgaulinga. Nemokamų pietų nebūna, o bet koks veiksmas būtinai turi pasekmes. Negalima iš-

Kauno karuselė

Gegužės 31 d. startuoja tarpautinis šiuolaikinio meno festivalis „Kaunas mene. Kalbėjimas“. Penktą kartą vyksiantis festivalis kviečia išitraukti į tarpdisciplininio meno renginius, pulsuosiančius Kaune. Šių metų konceptacija – „Kalbėjimas“. Ji atspindi menininkų iš skirtingu salių išvairovė, svarbiausia – alternatyvi meno kalbą ir daugelį jos „kalbėjimo būdų“ pasitelkiant išvairias šiuolaikinio meno medijas (fotografiją, instaliacijas, videodarbus, grafiką, performances...). Viena iš 2012 m. „Kaunas mene“ dalių – CREATUR E renginiai. Festivalis vyks galerijoje „Meno parkas“, Fotografijos galerijoje, galerijoje „MJ studija“, Rotušės aikštėje, „Fluxus ministerijoje“, bare „B. O.“ ir dviems mėnesiams (gegužės 31–liepos 31 d.) okupuos šiuolaikinio meno renginius bei parodų atidarymais. Festivalio metu bus pristatyti personaliniai menininkų, kuratorių ir tarptautiniai šiuolaikinio meno projektais iš Australijos, Bulgarijos, Estijos, Jungtinės Karalistės, Jungtinės Amerikos Valstijų, Prancūzijos, Vokietijos ir, žinoma, Lietuvos.

Gegužės 31 d. festivalis prasidės net kelias renginiu. 18 val. galerijoje „Meno parkas“ atidaryma Jūratės Rekevičiūtės paroda „Dalintis. Patinka“.

Arvydas Barysas pristatys dokumentinio filmo iš ciklo „Žymiausiai pasaulyje lietuviai“ premjerą Lietuvoje „Algimantas Kezys“.

VIDEOHOLICA 2011 speciaus rinkinys. Menininkai: Fedor Belenky (Vokietija / Rusija), CAPTURE group / Stephanie Cazaentre, Ana Maria Gomes, Alice de Sagazan (Prancūzija), Lin Cheng-Wei (Taivanas), Ana Čigon (Slovėnija), Marek Grzyb (Lenkija), Mattias Harenstam (Vokietija / Švedija), Max Hattler (Vokietija / Didžioji Britanija), Yu-Chi Hsiao (Taivanas), Kiron Hussain (Didžioji Britanija), Nina Kurtela (Vengrija), Piotr Lis (Lenkija), Emilia Loseva & Danny Winkler (Didžioji Britanija), Chika Matsuda (Japonija), Yunji Park (Koreja), Jacques Perconte (Prancūzija), Petri Paselli (Matteo Petri & Liciano Paselli), (Italija), Owen Eric Wood (Kanada).

Kauno fotografijos galerijoje atidaryma Juliaus Sokolowsko iš Lenkijos paroda „Urban Photography“. Galerijoje „MJ studija“ – A. Kezio fotografija.

leisti džino iš butelio ir netapti didelių bėdų priežastimi.

Daug mistikos bus ir filme „Šeštasis pojūtis“ (sekmadienis, 23.20 val.,

BTV). Filadelfijos vaikų psichiatras Malkolmas Krou kartą susipažista su neįprastu pacientu. Aštuometis Koulas turi keistų telekinetinių sugerbėjimų – jis regi mirusius žmones ir aiškiai girdi jų balsus. Psichologai tokius sugerbėjimus vadina „šeštuoju pojūčiu“.

2012 m. birželio 2 d. 18.30 val.
Dainų slėnyje

Kauno dainų ir šokių šventė

